

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

ЕЛЕКТРОННИЙ МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право»

ОДЕСА
2023

**УДК 347.73(072)
Ф591**

Укладачі:

Гаран Ольга Володимирівна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Рецензенти:

Степанова Тетяна Валеріївна, доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри конституційного права та правосуддя Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Баламуш Мар'яна Анатоліївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

*Рекомендовано вченою радою економіко-правового факультету
ОНУ імені І. І. Мечникова.
(Протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.)*

Ф591 **Фінансове** право [Електронний ресурс] : електронний методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» / уклад. О. В. Гаран. – Одеса, 2023. – 89 с. – 0,9 МБ.

У методичному посібнику наведено основні положення до вивчення дисципліни «Фінансове право» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Право» спеціальності 081 «Право». Основна мета посібника – надати методичну допомогу здобувачам вищої освіти у підготовці та вивченні дисципліни на аудиторних заняттях та у процесі самостійної роботи.

УДК 347.73(072)

© Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова, 2023

ЗМІСТ

№	Назва рубрики	Сторінка
1	Вступ	4
2	Зміст навчальної дисципліни	7
3	Плани та методичні вказівки для підготовки до практичних занять	13
4	Питання для підсумкового контролю	72
5	Теми та пояснення до виконання контрольних робіт	75
6	Рекомендована література	80
7	Електронні інформаційні ресурси	88

ВСТУП

Метою викладання навчальної дисципліни «Фінансове право» є формування системи теоретичних і практичних знань у сфері фінансової діяльності держави; підготовка до практичної та наукової діяльності висококваліфікованих фахівців-правознавців. Вивчення даного спеціального курсу спрямоване на надання майбутнім юристам комплексу знань, умінь і навичок, які необхідні для виконання ними своїх обов'язків на професійному рівні; на усвідомлення здобувачем значення норм з фінансового права, базою якого є теоретичні положення фінансово-правової науки і практика публічної фінансової діяльності, має своїм призначенням надання майбутнім юристам комплексу знань, умінь і навичок, які необхідні для виконання ними своїх обов'язків на професійному рівні.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сукупність суспільних відносин пов'язаних із фінансовою діяльністю держави, які урегульовані нормами фінансового права.

Вивчення даного курсу спрямоване на надання здобувачам комплексу знань, умінь і навичок, які необхідні для виконання ними своїх обов'язків на професійному рівні; на усвідомлення здобувачами значення норм з фінансового права, базою якого є теоретичні положення фінансово-правової науки і практика фінансової діяльності, має своїм призначенням надання майбутнім правникам комплексу знань, умінь і навичок, які необхідні для виконання ними своїх обов'язків на професійному рівні.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Фінансове право» є:

- вивчення теорії фінансового права;
- набуття вмінь аналізу практики застосування фінансового законодавства;

- досконале вивчення дисципліни дозволить запобігти помилкам при застосуванні норм фінансового законодавства, успішно вирішувати завдання по зміцненню законності;
- сприяння розвитку у здобувачів здатності самостійно здійснювати правильний вибір між існуючими формами здійснення фінансової діяльності з метою отримання бюджетних коштів;
- досконале вивчення дисципліни дозволить запобігти помилкам при застосуванні норм податкового права, успішно вирішувати практичні завдання;
- сприяння розвитку у здобувачів самостійності мислення;
- засвоєння здобувачами юридичної лексики і термінології;
- формування правової культури здобувачів.

Досконале вивчення дисципліни дозволить запобігти помилкам при застосуванні норм фінансового права в сфері фінансової діяльності держави, успішно вирішувати завдання по зміцненню законності.

Даний курс викладається шляхом поєднання аудиторних занять із самостійною роботою. Лекційні та практичні заняття відносяться до аудиторних занять.

Одним з обов'язкових елементів учбового плану для здобувачів є підготовка до практичних занять. Для цього здобувачам необхідно ознайомитися з рекомендованою учбовою, учбово-методичною літературою, нормативно-правовими актами з кожної теми. Виконання завдань по темам курсу є обов'язковою умовою підготовки до практичних занять. При підготовці до практичних занять необхідно:

- ознайомитись з питаннями теми;
- прочитати відповідні питання в підручнику або конспекті;
- ознайомитись з нормативними матеріалами;
- ознайомитись з літературними джерелами, які додаються в плані практичних занять; розв'язати завдання до теми.

Розв'язання завдань має бути чітким, повним, обов'язкова присутність

посилання на статті нормативних актів з позначкою, коли і ким він був виданий; має бути особисте тлумачення проблеми на підставі чинного законодавства.

Самостійна підготовка передбачає написання доповідей та оформлення презентацій, аналіз нормативних актів і літературних джерел, огляд бібліографії, виконання практичних завдань тощо.

Запорукою успішного вивчення дисципліни буде систематична перевірка ступеню засвоєння теорії фінансового права, яка може відбуватися у формі опитування, співбесіди, тестування, вирішення конкретних завдань. Підсумковою формою контролю знань є складання іспиту.

До іспиту допускаються здобувачі, що відпрацювали всі пропущені заняття, виправили незадовільні оцінки, отримані на практичних заняттях, набрали мінімальну кількість балів і успішно здали змістовні модулі.

Очікуванні результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

знати:

- основні категорій фінансового, податкового права;
- напрями та тенденції розвитку, важливі проблеми оновлення й удосконалення фінансового законодавства;
- правові засади та основні принципи організації та здійснення фінансової діяльності держави;
- правові засади та основні принципи організації та функціонування бюджетної системи України;
- механізми реалізації фінансової діяльності, здійснення фінансового та податкового контролю, бюджетного процесу, доходів та видатків.

вміти:

- самостійно аналізувати зміст законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів фінансового законодавства;

- тлумачити фінансово-правові норми й роз'яснювати вимоги законів та інших нормативно-правових актів у галузі регулювання фінансових відносин;
- застосовувати норми фінансового права з урахування реалій сьогодення;

розв'язувати конкретні правові ситуації, що виникають у практиці здійснення фінансової діяльності

Слід пам'ятати, що фінансове законодавство України дуже мобільне і часто змінюється у зв'язку з активним законодавчим процесом. Тому потрібно регулярно слідкувати за змінами у законодавстві, повсякденно аналізувати спеціальну літературу та періодику.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІНАНСОВЕ ПРАВО»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ПРАВА

Тема 1. Правові засади фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування в Україні.

Поняття фінансів. Етапи становлення та розвитку фінансів. Роль та значення фінансів. Функції фінансів: розподільча, контрольна. Сутність фінансової системи України та її структура. Централізовані та децентралізовані фонди. Державні та недержавні фінанси. Фінансова система: поняття, структура, значення.

Поняття фінансової діяльності держави. Конституційні основи фінансової діяльності. Принципи, методи та форми здійснення фінансової діяльності. Методи мобілізації фінансових ресурсів: обов'язкові та добровільні. Методи використання фінансових ресурсів: фінансування (субсидії, дотації, субвенції) та кредитування. Система та правове становище державних органів, які регулюють фінансову діяльність в Україні.

Тема 2. Предмет, методи, система та джерела фінансового права. Фінансово-правові норми та фінансово-правовідносини.

Предмет фінансового права. Поняття фінансового права. Групи відносин, що складають предмет фінансового права. Метод фінансового права. Його відмінність від методу регулювання інших галузей публічного права. Основний метод фінансово-правового регулювання. Поєднання методів переконання та примусу в фінансовому праві.

Місце фінансового права в системі права України. Роль фінансового права у здійсненні завдань та функцій держави. Система, принципи та джерела фінансового права. Особливості джерел фінансового права в Україні. Тенденції розвитку джерел фінансового права в Україні. Наука фінансового права: поняття,

особливості, функції. Характерні ознаки науки фінансового права. Історія розвитку науки фінансового права в Україні.

Фінансово-правові норми, їх загальна характеристика. Класифікація видів фінансово-правових норм. Структура фінансово-правової норми. Фінансово-правові відносини, поняття, зміст. Функції фінансово-правових відносин. Класифікація фінансово-правових відносин. Підстави для виникнення фінансово-правових відносин. Суб'єкти фінансового права: індивідуальні та колективні. Суб'єкти фінансово-правових відносин. Способи правового захисту законних інтересів суб'єктів фінансово-правових відносин.

Тема 3. Правові засади фінансового контролю в Україні. Податкові перевірки.

Поняття, значення і завдання фінансового контролю. Значення фінансового контролю. Роль фінансового контролю в боротьбі за дотриманням режиму економії, за раціональне та ефективне використання державних грошових коштів.

Види фінансового контролю. Класифікація видів фінансового контролю. Державний та недержавний фінансовий контроль.

Фінансовий контроль, який здійснюють органи державної влади та органи державного управління та їх повноваження.

Аудиторський фінансовий контроль, його сутність, значення. Методи фінансового контролю. Засоби податкового контролю. Податкова перевірка як метод фінансового контролю. Види податкових перевірок та їх правова характеристика.

Тема 4. Бюджетна система і бюджетний устрій України.

Бюджетна система та її структура. Принципи бюджетної системи України. Склад доходів та видатків бюджету.

Принципи і порядок розподілу доходів і видатків між окремими видами бюджетів. Система закріплених та регулюючих доходів. Система поточних видатків та видатків розвитку.

Поняття бюджетного регулювання. Методи бюджетного регулювання: процентні відрахування, дотації, субвенції, субсидії. Бюджетна класифікація: поняття, призначення.

Поняття бюджетних повноважень. Зміст інституту бюджетних повноважень. Бюджетні повноваження України. Бюджетні повноваження місцевих органів самоврядування.

Тема 5. Бюджетний процес в Україні.

Поняття бюджетного процесу. Принципи бюджетного процесу. Стадії бюджетного процесу. Порядок складання проекту Закону України «Про Державний бюджет України». Поняття бюджетної резолюції, її призначення.

Порядок розгляду проекту Закону України «Про Державний бюджет України». Порядок затвердження Закону України «Про Державний бюджет України». Порядок виконання бюджету. Система державних органів, що займаються виконанням бюджету. Повноваження Державного казначейства у сфері виконання бюджету. Сутність казначейської системи виконання бюджету. Поняття розпорядників бюджетних коштів.

Поняття реєстраційних рахунків. Порядок здійснення фінансування з бюджету. Поняття тимчасових касових розривів. Резервні фонди: поняття та порядок використання. Звітність про виконання бюджету.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Правове регулювання державних видатків та доходів.

Тема 6. Поняття податків та обов'язкових платежів. Система оподаткування в Україні. Правовий механізм податку.

Податки: поняття та роль. Функції податків: фіскальна, розподільча, регулююча, контрольна. Ознаки податку. Принципи податку. Поняття відрахувань, платежів, зборів.

Класифікація податків. Загальнодержавні та місцеві податки. Прямі та непрямі податки. Податки з юридичних та фізичних осіб, змішані податки.

Податкова система України. Методи побудови податкових систем. Типи податкових систем. Елементи системи оподаткування. Податкове право, його джерела. Податкові правовідносини. Суб'єкти податкового права. Структура податкових органів України, їх повноваження. Права і обов'язки платників податків. Об'єкти оподаткування. Захист прав суб'єктів податкових правовідносин. Прямі податки. Митні платежі. Державне мито. Мито. Місцеві податки та збори.

Тема 7. Відповідальність за порушення податкового законодавства.

Види правопорушень у сфері оподаткування. Підстави притягнення до юридичної відповідальності за порушення податкового законодавства. Співвідношення відповідальності в сфері податкового законодавства з іншими видами юридичної відповідальності. Поняття, склад податкового правопорушення. Ознаки порушень податкового законодавства. Відповідальність за порушення податкового законодавства. Види відповідальності за порушення податкового законодавства. Кримінальна відповідальність в цій сфері. Цивільно-правова. Адміністративна відповідальність та особливості її прояву.

Тема 8. Правове регулювання публічних та місцевих доходів. Правове регулювання державних та місцевих видатків. Система державних видатків в Україні.

Поняття та система публічних доходів. Класифікація публічних та місцевих доходів. Податкові платежі як джерела доходів державного та місцевих бюджетів. Система оподаткування в Україні. Неподаткові доходи держави та органів місцевого самоврядування. Порядок управління, обліку та контролю публічних доходів. Поняття та система публічних доходів. Правова категорія «публічні доходи», формується відповідно до законодавства за рахунок грошових платежів та надходжень складають, а це: державні доходи та місцеві доходи

Склад публічних фондів, які формуються за рахунок надходжень, що встановлені імперативними вимогами законодавства в Україні.

Поняття витрат держави, їх характерні особливості та принципи фінансування. Особливості витрат держави в нових умовах господарювання. Поняття та принципи бюджетного фінансування. Основні принципи, методи та джерела фінансування галузей народного господарства.

Тема 9. Правові засади кошторисно-бюджетного фінансування.

Правові засади фінансування його зміст та види. Нормативно-правове регулювання фінансування. Значення та функції фінансування. Поняття та сутність кошторисно-бюджетного фінансування, принципи та об'єкти фінансування. Кошторис як основний фінансовий план витрат бюджетної установи. Правове значення кошторису витрат бюджетної установи на її утримання; порядок розробки та застосування. Кошторис бюджетної установи, його зміст і правове значення. Види кошторисів витрат.

Тема 10. Правове регулювання державного кредиту і державного боргу. Правові засади обов'язково державного страхування.

Поняття кредиту. Місце й особливості державного кредиту. Співвідношення державного кредиту із системою державних доходів. Особливості правовідносин, які виникають у галузі державного кредиту. Форми державного кредиту та підстави їх класифікації. Правове регулювання державних та місцевих позик. Державні цінні папери. Облігації державної позики. Казначейські зобов'язання. Гарантії.

Поняття обов'язкового державного страхування та його функції. Суб'єкти державного обов'язкового страхування. Основні види державного страхування. Організація державного обов'язкового страхування в Україні. Контроль за страховою діяльністю. Позабюджетні цільові фонди: поняття, ознаки, функції, значення.

**ПЛАНИ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

**ФІНАНСОВЕ ПРАВО.
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І**

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ПРАВА

**ТЕМА 1. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ДЕРЖАВИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Питання для обговорення:

1. Поняття та мета фінансової діяльності держави.
2. Суб'єкт, об'єкт і зміст фінансової діяльності держави.
3. Принципи фінансової діяльності держави: теорія.
4. Методи фінансової діяльності держави.
5. Форми фінансової діяльності держави.
6. Органи управління державними фінансами.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Трансформація фінансової системи України в сучасних умовах.
2. Правова характеристика окремих органів управління державними фінансами.
 1. Коли виникли фінанси?
 2. Чому державі необхідні фінанси?
 3. Чим пояснюється об'єктивна необхідність фінансів у будь-якій державі?

4. У чому полягає відмінність централізованих державних фінансів від приватних?
5. Завдання фінансової діяльності.
6. Методи фінансової діяльності.
7. Розкрийте сутність поняття «фінансова діяльність».
8. Охарактеризуйте основні завдання фінансової діяльності.
9. Розкрийте сутність поняття «Фінансова система України та її склад».

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Фінансове право як навчальна дисципліна – це навчальний курс, передбачений для здобувачів вищих навчальних закладів юридичного спрямування.

Для здобувачів, вивчення цієї теми повинно перш за все ґрунтуватися на підході щодо відносини у сфері фінансової діяльності держави є самостійними правовідносинами в системі фінансових правовідносин. Для цієї мети необхідно позначити на правовому характері цих відносин, визначити їх сутність. специфічне нормативно-правове регулювання, що притаманні фінансовій діяльності державі.

Потрібно враховувати, що «Фінансове право» охоплює своїм впливом відповідне специфічне коло суспільних відносин. Ці відносини зумовлені тим, що держава для виконання своїх завдань використовує такий економічний інструмент, як фінанси та здійснює у зв'язку з цим фінансову діяльність. Саме тому під час вивчення змісту фінансового права важливо, передусім, звернутися до визначення термінів «фінанси», «фінансова система» та «фінансова діяльність».

Поняття «фінанси» походить від фр. *finance* – сполучення усіх грошових коштів, які є в розпорядженні підприємства, держави, а також система їх формування, розподілу та перерозподілу.

У матеріальному значенні фінанси є фондами коштів, які мобілізуються та використовуються державою для здійснення її функцій. В разі цього

поняттям «фонди коштів» охоплюються готівкові грошові кошти, безготівкові грошові кошти на рахунках і у внесках, іноземна валюта, цінні папери й розрахункові клірингові одиниці, які можуть виступати як грошовий еквівалент.

Сучасна наука визначає фінанси як систему економічних відносин, які виникають у процесі акумуляції, розподілу та використання фондів коштів, необхідних для виконання державою, органами місцевого самоврядування своїх завдань та функцій, забезпечення розширеного відтворення та соціальних потреб.

Фінанси дають змогу формувати державі фонди грошових ресурсів суспільного призначення і в централізованій, і в децентралізованій формах. У процесі формування і використання централізованих грошових фондів держава впливає і на утворення, витрачання децентралізованих коштів, встановлює і гарантує спеціальні правові режими їх наявності.

Здобувачам дуже важливо запам'ятати, що предметом фінансового публічно-правового регулювання є не фінанси взагалі, як вичерпна сукупність усіх коштів у державі, а тільки публічні фінанси, тобто ті, власником яких є держава і територіальні громади.

Необхідно усвідомити та запам'ятати визначення фінансової діяльності держави. При вивченні даної теми здобувачі повинні приділити увагу визначенням понять « централізовані державні фонди», « децентралізовані державні фонди».

Публічний централізований фонд коштів – це публічний фонд грошових коштів, який функціонує з метою задоволення публічних потреб населення держави чи адміністративно-територіальної одиниці на підставі імперативно-правових норм із дотриманням принципів плановості, строковості, обов'язковості, джерелом формування якого є податки, збори, обов'язкові платежі, є об'єктом публічного фінансового контролю на всіх стадіях свого функціонування, суб'єкт управління фонду не здійснює підприємницьку діяльність.

Публічний децентралізований фонд коштів – це фонд грошових коштів підприємства, установи, організації, діяльність яких регулюється і імперативними, і диспозитивними нормами та спрямована на забезпечення потреб населення, держави або адміністративно-територіальної одиниці чи її частини, джерелами формування є дотації, субвенції та доходи від господарської діяльності, функціонує на основі диспозитивного методу, може бути суб'єктом публічного фінансового контролю в разі створення на основі змішаної, комунальної чи державної форми власності.

Кажучи про економіко-правову природу фінансової діяльності держави, слід означити на публічному характері, що обумовлено «інструктивним» змістом відповідного нормативного регулювання, наявністю державних органів, які здійснюють фінансову діяльність в межах своїх повноважень та враховувати публічний характер процесу збору, розподілу та перерозподілу фондів, які забезпечують виконання функцій держави .

Здобувачам, під час розгляду питання про фінансову діяльність держави необхідно зупинитися на фінансово-правовій дефініції «фінансові ресурси». Здобувач повинен розуміти і знати різницю між поняттями «фінансові ресурси» та «гроші». Для більш чіткого розуміння сутності «фінансових ресурсів» здобувачі повинні чітко уявляти різницю між «приватними ресурсами» та «державними фінансовими ресурсами».

Оскільки, фінансова діяльність – це процес, то він передбачає наявність певних стадій, які визначають особливості здійснення певних цієї діяльності.

Необхідно знати ці стадії (формування фінансових ресурсів, розподіл(перерозподіл) фінансових ресурсів, їх використання, контроль).

Під час розгляду питання про методи фінансової діяльності держави необхідно зупинитися окремо на методах формування грошових коштів, методах розподілу грошових коштів, методах використання грошових коштів.

Здобувач повинен знати, що фінансова система України в особливий період - організаційно-правове об'єднання коштів бюджетної і банківської систем, небанківських фінансових установ, підприємств, установ та організацій

усіх форм власності і громадян, що є об'єктом державного регулювання органами управління фінансами, яке провадиться з метою задоволення потреб держави у фінансових ресурсах в особливий період.

Особливу увагу слід приділити органам які здійснюють від імені держави фінансову діяльність та обов'язково зупинитися на їх компетенції в межах чинного законодавства (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Національний банк України, Державне казначейська служба України, Рахункова палата, місцеві органи виконавчої влади, Державна податкова служба України, тощо).

Основна література:

1. Фінансове право України: навчальний посібник / [М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський]. Львів: СПОЛОМ, 2022. 394 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4479/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20%D0%A4%D0%9F%D0%A3%20PDF%2005.04.2022.pdf>
2. Фінансове право України: навч. посібник (у схемах, таблицях та коментарях) / К. А. Гурковська, О. Б. Мороз, Ю. С. Назар, Л. М. Сукмановська. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 308 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Nazar_Yurii/Finansove_pravo_Ukrainy.pdf
3. Фінансове право: навч. посіб. / М.Г. Волощук, Т.О. Карабін, М.В. Менджул. Вид. 3-тє, допов. та перероб. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2017. 244с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/14778>
4. Фінансове право : конспект лекцій / укладач М. В. Плотнікова. Суми : Сумський державний університет, 2019. 253 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/75238/1/Plotnikova_Fin_pravo.pdf;jsessionid=B3E8CC2F01BE49D7B0E9D3B4878EEC07

5. Петровська І.І. Фінансове право: методичні вказівки для практичних занять студентів денної форми навчання. Івано-Франківськ: Юридичне відділення Івано-Франківського коледжу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. 19 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/15755/1/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%20%D0%B2%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D1%96%D0%B2%D0%BA%D0%B8%20%D0%A4%D0%9F%202023.pdf>
6. Філіпенко Т.В., Філіпенко А.С. Фінансове право у схемах : навчально-методичний посібник. ривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2018. 150 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3FMB_Pravo/finansove_pravo----.pdf
7. Фінансове право : підручник / [О. О. Дмитрик, І. Є. Криницький, О. А. Лукашев та ін.] ; за ред. М. П. Кучерявенка, О. О. Дмитрик. Харків : Право, 2019. 416 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4339&download_id=1187
8. Іванський А.Й. Фінансове право: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2022. 484 с.
9. Фінансове право : підручник / за ред. Т. Є. Кагановської та М. П. Кучерявенка ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2022. 432 с.

ТЕМА 3. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ. ПОДАТКОВІ ПЕРЕВІРКИ

Питання для обговорення:

1. Поняття та мета фінансового контролю.
2. Види та органи фінансового контролю.
3. Методи фінансового контролю.
4. Поняття податкових перевірок.
5. Засоби податкового контролю.
6. Податкові перевірки: види.

7. Податкові звірки.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Проблеми й перспективи в галузі фінансового контролю.
2. Особливості фінансового контролю в період економічної кризи.
3. Шляхи підвищення ефективності фінансового контролю в період економічної кризи.
4. Розкрийте співвідношення понять бюджету як «правової» та «економічної категорії».
5. Чи існує бюджет у цілісному вигляді як сукупність грошових коштів?
6. Назвіть складові частини бюджету.
7. Які доходи можуть входити до складу загального, а які до складу спеціального фонду бюджету?
8. Які видатки можуть входити до складу загального, а які до складу спеціального фонду бюджету?
9. Що таке фінансування бюджету?
10. За яких умов Державний бюджет може бути прийнятий на інший, ніж
11. передбачено Бюджетним кодексом, період?
12. Розкрийте співвідношення понять «бюджетний устрій» і «бюджетна система».
13. Наведіть приклади зведених бюджетів.
14. Які складові частини утворюють бюджетну класифікацію та з якою метою вони застосовуються?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач повинен знати, що вивчення цієї теми повинно перш за все ґрунтуватися на понятті, сутності, призначенні фінансового контролю. Для цієї мети необхідно знати що фінансовий контроль – це сфера загальнодержавного контролю і, що – це діяльність державних органів і недержавних організацій щодо забезпечення законності, фінансової дисципліни і доцільності при

мобілізації, розподілі, перерозподілі грошових коштів та пов'язаних з цим матеріальних цінностей. Зокрема, необхідно вивчити поняття «фінансова дисципліна», «законність».

Здобувач повинен зрозуміти, що фінансовий контроль не є інструментом безпосередньої організації фінансової діяльності держави, а лише інструмент попередження, усунення порушень у цій діяльності та її поліпшенні. Для більш глибокого розуміння сутності фінансового контролю необхідно акцентувати увагу на питанні щодо об'єкту фінансового контролю, предмету фінансового контролю. При вивченні даного питання здобувачі повинні для себе відзначити, що фінансовий контроль є інструментом фінансового права, який складається із матеріальних та процесуальних норм, які регулюють суспільні відносини щодо відповідності фактичного стану – завданому у галузі фінансової діяльності держави.

Кажучи про правову природу фінансового контролю, слід зупинитися на вивченні різних видів фінансового контролю і що дуже важливо знати її фінансово-правову характеристику. При вивченні питання пов'язаного з видами фінансового контролю необхідно зупинитися на визначенні видів контролю: а) за часом проведення, б) за характером, в) за суб'єктами здійснення, г) за джерелами інформації, д) за формою проведення.

Під час розгляду питання щодо методів фінансового контролю дуже важливо розуміти різницю між видами та методами фінансового контролю. Розуміти, що методи фінансового контролю – це прийоми та засоби його здійснення. Вони різноманітні та залежать від об'єкта контролю, мети та завданням перевірки та інших факторів.

Необхідно зупинитися на таких методах фінансового контролю, як перевірка, ревізія, обстеження, інспекція, спостереження, облік, аналіз, фінансово-правова експертиза тощо.

Методи фінансового контролю необхідно відрізняти від методики їх проведення. Методика – це конкретні прийоми та засоби певних дій. Вона

визначає в якому порядку проводити, наприклад перевірку, з чого починати, чим закінчувати її.

Особливу увагу слід приділити питанню щодо органів та організації фінансового контролю. Здобувач повинен чітко розуміти які органи можуть здійснювати фінансовий контроль та їх повноваження в цій сфері.

Здобувачі повинні розуміти, що податковий контроль це особливий самостійний напрямок державного фінансового контролю, направлений на забезпечення стійкого надходження податків, зборів, обов'язкових платежів до бюджетів, дотримання податкової дисципліни фізичними і юридичними особами щодо зобов'язань перед державою.

Податковий контроль здійснюється спеціально уповноваженими суб'єктами (контролюючими органами) і спрямований на забезпечення додержання податкового законодавства платниками податків, виявлення і попередження податкових правопорушень, а також застосування заходів притягнення винних осіб до юридичної відповідальності.

Здобувачі мають звернути увагу на способи здійснення податкового контролю. Відповідно до вимог ст. 62 ПКУ, податковий контроль здійснюється шляхом:

1. ведення обліку платників податків;
2. інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності контролюючих органів;
3. перевірки, а також перевірки щодо дотримання законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, у порядку, встановленому законами України, що регулюють відповідну сферу правовідносин;
4. звірки відповідно до вимог ПКУ; 5. моніторинг контрольованих операцій та опитування посадових, уповноважених осіб та/або працівників платника податків відповідно до статті 39 ПКУ.

Здобувачам потрібно знати правові характеристики видів податкових перевірок: камеральних, документальних, фактичних.

Відповідно до положень 75.1.1. ПКУ, камеральна перевірка – це перевірка, яка проводиться у приміщенні контролюючого органу виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях (розрахунках) платника податків та даних системи електронного адміністрування податку на додану вартість (даних центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, в якому відкриваються рахунки платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, даних Єдиного реєстру податкових накладних та даних митних декларацій), а також даних Єдиного реєстру акцизних накладних та даних системи електронного адміністрування реалізації пального та спирту етилового.

Документальною перевіркою вважається перевірка, предметом якої є своєчасність, достовірність, повнота нарахування та сплати усіх передбачених цим Кодексом податків та зборів, а також дотримання валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами) та яка проводиться на підставі податкових декларацій (розрахунків), фінансової, статистичної та іншої звітності, реєстрів податкового та бухгалтерського обліку, ведення яких передбачено законом, первинних документів, які використовуються в бухгалтерському та податковому обліку і пов'язані з нарахуванням і сплатою податків та зборів, виконанням вимог іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, а також отриманих в установленому законодавством порядку контролюючим органом документів та податкової інформації, у тому числі за результатами перевірок інших платників податків.

Фактичною вважається перевірка, що здійснюється за місцем фактичного провадження платником податків діяльності, розташування господарських або інших об'єктів права власності такого платника. Така перевірка здійснюється контролюючим органом щодо дотримання норм законодавства з питань

регулювання обігу готівки, порядку здійснення платниками податків розрахункових операцій, ведення касових операцій, наявності ліцензій, свідоцтв, у тому числі про виробництво та обіг підакцизних товарів, дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами).

Під час висвітлення питань, пов'язаних із податковим контролем потрібно враховувати вимоги Глав 5-8 Розділу II Податкового кодексу України. Зверніть увагу на співвідношення понять «перевірка» та «звірка» із урахуванням імперативів п.73.5 ст.75 ПКУ та ст. 75 ПКУ.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*, 2010, № 50-51, Ст. 572. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2003, № 18-22, Ст. 144. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
4. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

Основна література:

1. Фінансове право України: навчальний посібник / [М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський]. Львів: СПОЛОМ, 2022. 394 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4479/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20%D0%A4%D0%9F%D0%A3%20PDF%2005.04.2022.pdf>

2. Фінансове право : конспект лекцій / укладач М. В. Плотнікова. Суми : Сумський державний університет, 2019. 253 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/75238/1/Plotnikova_Fin_pravo.pdf;jsessionid=B3E8CC2F01BE49D7B0E9D3B4878EEC07
3. Петровська І.І. Фінансове право: методичні вказівки для практичних занять студентів денної форми навчання. Івано-Франківськ: Юридичне відділення Івано-Франківського коледжу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. 19 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/15755/1/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%20%D0%B2%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D1%96%D0%B2%D0%BA%D0%B8%20%D0%A4%D0%9F%202023.pdf>
4. Філіпенко Т.В., Філіпенко А.С. Фінансове право у схемах : навчально-методичний посібник. ривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2018. 150 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3FMB_Pravo/finansove_pravo----.pdf
5. Фінансове право : підручник / [О. О. Дмитрик, І. Є. Криницький, О. А. Лукашев та ін.] ; за ред. М. П. Кучерявенка, О. О. Дмитрик. Харків : Право, 2019. 416 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4339&download_id=1187
6. Іванський А.Й. Фінансове право: підручник. К.:Юрінком Інтер,2022.484 с.
7. Фінансове право : підручник / за ред. Т. Є. Кагановської та М. П. Кучерявенка ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2022. 432 с.

ТЕМА 4. БЮДЖЕТНА СИСТЕМА І БЮДЖЕТНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ.

Питання для обговорення:

1. Поняття бюджету та його роль у виконанні функцій держави та органів місцевого самоврядування.
2. Бюджетне право.

3. Бюджетно-правові норми.
4. Бюджетно-правові відносини.
5. Бюджетний устрій і бюджетна система України.
6. Правове регулювання бюджетної класифікації та структури бюджетів.
7. Бюджетна класифікація.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Розкрийте співвідношення понять бюджету як «правової» та «економічної категорії».
2. Чи існує бюджет у цілісному вигляді як сукупність грошових коштів?
3. Назвіть складові частини бюджету.
4. Які доходи можуть входити до складу загального, а які до складу спеціального фонду бюджету?
5. Які видатки можуть входити до складу загального, а які до складу спеціального фонду бюджету?
6. Що таке фінансування бюджету?
7. За яких умов Державний бюджет може бути прийнятий на інший, ніж
8. передбачено Бюджетним кодексом, період?
9. Розкрийте співвідношення понять «бюджетний устрій» і «бюджетна система».
10. Наведіть приклади зведених бюджетів.
11. Які складові частини утворюють бюджетну класифікацію та з якою метою вони застосовуються?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Бюджетний устрій визначає організацію бюджетної системи держави, принципи її побудови, взаємовідносини між її елементами. Бюджетний устрій обумовлений формою державного устрою країни.

Бюджетна система України – це сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин,

державного і адміністративно-територіального устроїв і врегульована нормами права.

Бюджет – це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду (п.1 ч.1.ст.2 БКУ).

Ознаками бюджету є : 1) наданням ексклюзивного права державі формувати бюджетний фонд, його розподіляти та використовувати; 2) одностороннім рухом грошових коштів, тобто стягнуті податки, хоча й умовно, можна назвати платою за послуги, які держава надає суспільству. Але в разі формування централізованого фонду ці надходження не уособлюються; 3) суто цільовим використанням бюджетного фонду, що виражається в чіткому регламентуванні діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування і закріплюється нормами бюджетного права; 4) масштабністю бюджетного фонду, яка обумовлена ступенем перерозподілу ВВП через бюджетну систему; 5) динамічністю бюджетного фонду, що виявляється в його постійному русі.

Головною ланкою бюджетної системи України є Державний бюджет, з якого фінансуються заходи загальнодержавного значення в галузі господарського, культурного будівництва, оборони держави, утримання органів державної влади і управління.

Місцевими бюджетами органів державної влади на місцях є бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування.

Бюджетами органів місцевого самоврядування є бюджети територіальних громад сіл, їх об'єднань, селищ, міст (у тому числі районів у містах), бюджети об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад

Бюджетна система побудована на основі базових принципів (конституційні засади функціонування бюджетної системи України та галузеві засади

функціонування бюджетної системи України) та, які є вихідними положеннями, що визначають характер бюджетних відносин, напрями бюджетної діяльності, їх зміст.

Конституційні засади функціонування бюджетної системи України: заборона проведення референдуму з питань бюджету (ст. 74 КУ); законодавче регулювання бюджетної системи (ст. 92, 95 – 98 КУ); повноваження в галузі бюджету Верховної Ради України (ст. 85 КУ); повноваження в галузі бюджету Президента України (ст. 106 КУ); повноваження в галузі бюджету Кабінету Міністрів України (ст. 116 КУ); повноваження в галузі бюджетної діяльності місцевих державних адміністрацій (ст. 119 КУ); компетенція органів місцевого самоврядування щодо затвердження бюджетів відповідних адміністративно-територіальних утворень та контролю їх виконання (ст. 143 КУ).

Здобувачам потрібно звернути на увагу на те, що галузеві засади функціонування бюджетної системи України закріплені у ст. 7 БК України: єдності бюджетної системи України; збалансованості; самостійності; повноти; обґрунтованості; ефективності; субсидіарності; цільового використання бюджетних коштів; справедливості і неупередженості.

Для аналізу і прогнозування економічного і соціального розвитку держави та адміністративно-територіальних одиниць складається та використовується зведений бюджет України, який є сукупністю показників бюджетів, має інформаційно-розрахунковий характер.

Бюджетна класифікація – це єдине систематизоване згрупування доходів, видатків, кредитування, фінансування бюджету, боргу відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів (п. 3. ст. 2 БКУ).

Бюджетна класифікація використовується для складання і виконання державного та місцевих бюджетів, звітування про їх виконання, здійснення контролю за фінансовою діяльністю органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, інших розпорядників бюджетних коштів, проведення фінансового аналізу в розрізі

доходів, організаційних, функціональних та економічних категорій видатків, кредитування, фінансування і боргу, а також для забезпечення загальнодержавної і міжнародної порівнянності бюджетних показників. Бюджетна класифікація є обов'язковою для застосування всіма учасниками бюджетного процесу в межах бюджетних повноважень.

Складові бюджетної класифікації це податкові надходження; неподаткові надходження; доходи від операцій з капіталом; трансферти.

Критерієм класифікації по доходах є економічне значення джерела доходів бюджету в системі податків і обов'язкових платежів. Для цього в техніко-методологічному плані до класифікації введено (розділи, глави, параграфи і статті).

По видатках критерієм класифікації є цільове спрямування коштів з бюджету, яке дає змогу розподілити їх системно, суворо послідовно з точним найменуванням, що забезпечується вказаними розділами, главами, параграфами і статтями.

Бюджетна класифікація забезпечує можливість на всіх стадіях бюджетного процесу здійснювати аналіз і контроль, встановлювати джерела надходження коштів, об'єкти бюджетного фінансування, органи, відповідальні за повне і своєчасне надходження коштів в доходну частину бюджету і ефективне використання бюджетних коштів.

Юридичне значення бюджетної класифікації полягає в тому, що в її межах здійснюється компетенція представницьких та виконавчих органів усіх рівнів в галузі бюджетного планування та виконання бюджету.

Вивчення теми потрібно завершити розглядом питання, пов'язаного із зведеним бюджетом: поняття, значення, складові. Необхідно звернути увагу на поняття «зведений бюджет» України закріплене у ст. 6 БКУ. Зведені бюджети не затверджуються у законодавчому порядку, і є лише інформаційною базою для корегування бюджетно-фінансової політики відповідної території.

Розуміючи, що зведений бюджет – сукупність показників бюджетів, що використовуються для аналізу та прогнозування економічного і соціального розвитку держави.(ст.6 БКУ).

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*, 2010, № 50-51, Ст. 572. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2003, № 18-22, Ст. 144. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
4. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

Основна література:

1. Фінансове право України: навчальний посібник / [М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський]. Львів: СПОЛОМ, 2022. 394 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4479/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20%D0%A4%D0%9F%D0%A3%20PDF%2005.04.2022.pdf>
2. Фінансове право України: навч. посібник (у схемах, таблицях та коментарях) / К. А. Гурковська, О. Б. Мороз, Ю. С. Назар, Л. М. Сукмановська. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 308 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Nazar_Yurii/Finansove_pravo_Ukrainy.pdf

3. Фінансове право: навч. посіб. / М.Г. Волощук, Т.О. Карабін, М.В. Менджул. Вид. 3-тє, допов. та перероб. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2017. 244с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/14778>
4. Фінансове право : конспект лекцій / укладач М. В. Плотнікова. Суми : Сумський державний університет, 2019. 253 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/75238/1/Plotnikova_Fin_pravo.pdf;jsessionid=B3E8CC2F01BE49D7B0E9D3B4878EEC07
5. Петровська І.І. Фінансове право: методичні вказівки для практичних занять студентів денної форми навчання. Івано-Франківськ: Юридичне відділення Івано-Франківського коледжу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. 19 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/15755/1/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%20%D0%B2%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D1%96%D0%B2%D0%BA%D0%B8%20%D0%A4%D0%9F%202023.pdf>

ТЕМА 5. БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ.

Питання для обговорення:

1. Поняття та зміст бюджетного процесу в Україні.
2. Учасники бюджетного процесу: поняття, види.
3. Складання проектів бюджетів.
4. Розгляд і прийняття закону про Державний бюджет України.
5. Виконання закону про Державний бюджет України.
6. Звітність про виконання Державного бюджету.
7. Фінансовий контроль як складова частина бюджетного процесу в Україні.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Зміст яких наукових концепцій щодо стадій бюджетного процесу ви знаєте? Яка з них є прийнятою для України?
2. Проведіть розмежування понять «бюджетний цикл», бюджетний календар» і «бюджетний період».
3. Які ви знаєте моделі бюджетної ініціативи? Яка модель притаманна Україні?
4. Розкрийте співвідношення понять «учасники бюджетних правовідносин», «учасники бюджетного процесу» та розпорядники бюджетних коштів.
5. Чи закріплено в Бюджетному кодексі України поняття «бюджетна резолюція»?
6. Розкрийте співвідношення понять «бюджетне призначення», «бюджетне повноваження» та «бюджетне асигнування».
7. Ректор державного університету звернувся до міністра фінансів України з проханням виділити за рахунок Резервного фонду Кабінету Міністрів України 200 тис. грн на придбання комп'ютерів нового покоління. Міністр не задовольнив прохання. Поясніть чому?
8. Дайте характеристику повноважень органів державної влади за стадіями бюджетного процесу та актів, якими завершується кожна стадія.
9. Проаналізуйте зміст правозастосовчих актів на стадії виконання бюджету.
10. Які види бюджетної звітності ви знаєте, у чому їх особливості?
11. На яких стадіях бюджетного процесу здійснюються фінансовий контроль та аудит?
12. Хто відповідає за складання проекту закону про Державний бюджет України?
13. Які повноваження має Міністерство фінансів України в бюджетному процесі?
14. Які повноваження має Національний банк України в бюджетному процесі?
15. Яким чином відбувається складання бюджетного запиту?
16. Яким чином відбуваються розгляд та затвердження Державного бюджету України?

17. Хто відповідає за організацію виконання Державного бюджету України?
18. Що таке розпис Державного бюджету України ?
19. З чого складається виконання Державного бюджету за доходами?
20. Які особливості має бюджетний процес на рівні місцевих бюджетів?
21. Які організаційні засади складання проекту Державного бюджету України.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

При розгляді теми здобувач повинен ознайомитись із нормативно-правовими актами, які регулюють питання бюджетного процесу.

Вивчення цієї теми повинно перш за все ґрунтуватися на вивченні того, що у світовій науковій літературі та практиці немає одностайного визначення бюджетного процесу та його стадій, понятійного апарату й кількості стадій.

У Бюджетному кодексі України, бюджетний процес – це регламентована нормами права діяльність, пов'язана із складанням, розглядом, затвердженням бюджетів, їх виконанням і контролем за їх виконанням, розглядом звітів про виконання бюджетів, що становлять бюджетну систему України.

Завданнями бюджетного процесу є : максимальне виявлення всіх матеріальних та фінансових резервів, якими володіє держава (зведений баланс фінансових ресурсів); визначення доходів бюджету за окремими податками, обов'язковими надходженнями, а також загального обсягу відповідно до Прогнозу основних макропоказників соціально-економічного розвитку; узгодження бюджету із загальною програмою фінансової стабілізації, спрямованої на подолання інфляційних тенденцій в економіці та забезпечення стабілізації національної грошової одиниці; здійснення бюджетного регулювання з метою збалансування бюджетів різного рівня шляхом перерозподілу джерел доходів держави між ними та сферою господарства, економічними регіонами; скорочення і ліквідація бюджетного дефіциту за рахунок економічно виправданих джерел; складання прогнозу Державного бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди, що має на меті забезпечити пропорційність та збалансованість намічених на перспективу

програм соціально-економічного розвитку; посилення контролю фінансової діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, юридичних та фізичних осіб.

Кажучи про правову природу бюджетного процесу, необхідно зазначити, що у Бюджетному кодексі України стадії бюджетного процесу визначені як окремі етапи бюджетного процесу, у ході здійснення яких реалізуються бюджетні повноваження всіх суб'єктів бюджетних правовідносин.

Відповідно ст.19 БКУ бюджетний процес в Україні поділяється на 5 стадій. На всіх стадіях здійснюються фінансовий контроль та аудит, а також оцінювання ефективності використання бюджетних коштів.

Усі стадії взаємообумовлені й пов'язані, тому доцільно говорити про єдину бюджетну процедуру. Складання проекту бюджету – важлива стадія, до того ж рівень його деталізації впливає на якість сформованого бюджету. В Україні проект розробляє Кабінет Міністрів України, відповідальним за його складання є міністр фінансів.

Розглядаючи, першу стадію бюджетного процесу потрібно звернути увагу на те, що Міністерство фінансів України щороку спільно з головними розпорядниками коштів державного бюджету складає Бюджетну декларацію на середньостроковий період, яка є основою для складання проекту Державного бюджету України і прогнозів місцевих бюджетів, що визначено [частиною першою статті 33 Бюджетного кодексу України](#).

Відповідно до [частини другої статті 33 Бюджетного кодексу України](#) показники Бюджетної декларації на 2023 - 2025 роки визначаються з урахуванням положень та показників, визначених на відповідні бюджетні періоди Бюджетною декларацією, схваленою у попередньому бюджетному періоді.

Бюджетну декларацію на 2022 - 2024 роки схвалено [постановою Кабінету Міністрів України від 31.05.2021 № 548](#). [Постановою Верховної Ради України від 15.07.2021 N 1652-IX](#) взято до відома Бюджетну декларацію на 2022 - 2024 роки та схвалено рекомендації Верховної Ради України щодо бюджетної

політики, як це визначено [частиною шостою статті 152 Регламенту Верховної Ради України](#).

Бюджетна декларація містить положення та показники, визначені [статтею 33 Бюджетного кодексу України](#), зокрема: цілі державної політики у відповідній сфері діяльності, формування та реалізація яких забезпечує головний розпорядник коштів державного бюджету (у межах визначених граничних показників) та показники їх досягнення; граничні показники видатків державного бюджету та надання кредитів з державного бюджету головним розпорядникам коштів державного бюджету.

Потрібно звернути увагу, що Бюджетна декларація включає граничні показники видатків державного бюджету та надання кредитів з державного бюджету головним розпорядником коштів державного бюджету загальними сумами (з розподілом на загальний та спеціальний фонд), а не бюджетних 34рограмм. У 2021 році Урядом було вперше схвалено Бюджетну декларацію на 2022 – 2024 роки. Запам'ятати, що під час підготовки зазначеного документа було проведено аналіз цілей державної політики та показників їх досягнення на 2022 – 2024 роки, поданих головними розпорядниками коштів державного бюджету в бюджетній пропозиції, який показав, що окремі головні розпорядники коштів державного бюджету:

Вивчаючи особливості другої стадії бюджетного процесу, потрібно звернути увагу на понятті «бюджетні запити» та «бюджетні повноваження», «розпорядники бюджетних коштів» та їх види.

Усю діяльність щодо складання проекту бюджету можна умовно поділити на кілька етапів. Відповідно до ст. 49 Бюджетного кодексу Державний бюджет України виконується за розписом, затвердженим міністром фінансів відповідно до бюджетних призначень у місячний термін після набрання чинності законом про Державний бюджет України. До затвердження такого розпису приймають тимчасовий розпис.

Міністр фінансів забезпечує відповідність розпису Державного бюджету України встановленим бюджетним призначенням.

Не пізніше 31 грудня Державне казначейство України закриває всі рахунки, відкриті у поточному бюджетному періоді. На кінець бюджетного періоду Державне казначейство України зберігає залишки коштів на рахунках спеціального фонду Державного бюджету України для покриття відповідних витрат у наступному бюджетному періоді з урахуванням їх цільового призначення.

Зведення, складання та надання звітності про виконання Державного бюджету України здійснюється Державним казначейством України.

Розпорядники бюджетних коштів складають і подають докладні звіти, що містять бухгалтерські баланси, дані про виконання кошторисів, результати діяльності та іншу інформацію за формами, встановленими Державним казначейством України за погодженням з Рахунковою палатою та Міністерством фінансів України.

Існують кілька видів звітності про виконання Державного бюджету України: місячна, квартальна, річна.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*, 2010, № 50-51, Ст. 572. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2003, № 18-22, Ст. 144. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
4. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

Основна література:

1. Фінансове право України: навчальний посібник / [М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський]. Львів: СПОЛОМ, 2022. 394 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4479/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20%D0%A4%D0%9F%D0%A3%20PDF%2005.04.2022.pdf>
2. Петровська І.І. Фінансове право: методичні вказівки для практичних занять студентів денної форми навчання. Івано-Франківськ: Юридичне відділення Івано-Франківського коледжу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. 19 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/15755/1/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%20%D0%B2%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D1%96%D0%B2%D0%BA%D0%B8%20%D0%A4%D0%9F%202023.pdf>
3. Філіпенко Т.В., Філіпенко А.С. Фінансове право у схемах : навчально-методичний посібник. ривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2018. 150 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3FMB_Pravo/finansove_pravo----.pdf
4. Фінансове право : підручник / [О. О. Дмитрик, І. Є. Криницький, О. А. Лукашев та ін.] ; за ред. М. П. Кучерявенка, О. О. Дмитрик. Харків : Право, 2019. 416 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4339&download_id=1187
5. Іванський А.Й. Фінансове право: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2022. 484 с.
6. Фінансове право : підручник / за ред. Т. Є. Кагановської та М. П. Кучерявенка ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2022. 432 с.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ І

1. Поняття та мета фінансової діяльності держави.
2. Суб'єкт, об'єкт і зміст фінансової діяльності держави.
3. Принципи фінансової діяльності держави — теорія.
4. Методи фінансової діяльності держави.
5. Форми фінансової діяльності держави.
6. Органи управління державними фінансами
7. Предмет та система фінансового права.
8. Методи фінансового права.
9. Відмежування фінансового права від інших галузей права.
10. Наука фінансового права.
11. Джерела фінансового права
12. Поняття та риси фінансово-правових норм.
13. Структура фінансово-правової норми.
14. Джерела фінансового права.
15. Специфічні риси фінансових правовідносин.
16. Зміст фінансових правовідносин.
17. Юридичні факти як підстава виникнення, зміни й припинення фінансових правовідносин.
18. Поняття та мета фінансового контролю.
19. Види та органи фінансового контролю.
20. Методи фінансового контролю.
21. Податкова перевірка як метод фінансового контролю.
22. Поняття та зміст бюджетного процесу в Україні.
23. Бюджетна система: поняття, складові, принципи побудування.
24. Бюджет: поняття, структура, значення, функції.
25. Стадії бюджетного процесу.
26. Складання проектів бюджетів.
27. Розгляд і прийняття закону про Державний бюджет України.
28. Виконання закону про Державний бюджет України.
29. Звітність про виконання Державного бюджету.

30. Фінансовий контроль як складова частина бюджетного процесу в Україні.

31. Міжбюджетні відносини.

Для закріплення матеріалу змістового модулю 1, здобувачам рекомендовано дати відповіді на тестові запитання для самоконтролю.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ 1 ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ ЗДОБУВАЧІВ.

**(Відповідь необхідно обґрунтувати, посилаючись на відповідні норми
чинного законодавства)**

1. Знайдіть помилку. Припинення дії фінансово-правового акта визначається таким:

- а) закінченням терміном його дії;
- б) скасуванням фінансово-правового акта;
- в) заміною чинного фінансово-правового акта іншим;
- г) припиненням існування відносин, що ним регулювалися.

2. Знайдіть помилку. Фінансові правовідносини характеризуються такими особливостями:

- а) є економічними;
- б) є відносинами влади
- в) є приватноправовими;
- г) є майновими.

3. Знайдіть правильну відповідь. Фінансова правоздатність фізичної особи настає з миті:

- а) народження,
- б) досягнення 14 років;

- в) досягнення 16 років;
- г) досягнення 18 років.

4. Знайдіть правильну відповідь. Фінансова правоздатність юридичної особи настає із часу:

- а) державної реєстрації;
- б) одержання ліцензії;
- в) взяття на облік у податкових органах;
- г) це залежить від організаційно-правової форми юридичної особи.

5. Знайдіть правильну відповідь. Фінансова дієздатність фізичної особи настає з миті:

- а) народження;
- б) досягнення 14 років;
- в) досягнення 16 років;
- г) досягнення 18 років.

6. Знайдіть правильну відповідь. Фінансова дієздатність юридичної особи настає із часу:

- а) державної реєстрації;
- б) одержання ліцензії;
- в) взяття на облік у податкових органах;
- г) це залежить від організаційно-правової форми юридичної особи.

7. Знайдіть помилку. Фінансові ресурси держави як об'єкт фінансових правовідносин передбачають:

- а) штрафи;
- б) субсидії;
- в) бюджети,
- г) резервний фонд державного підприємства.

8. Знайдіть помилку. Юридичні факти за ознакою того, як вони узгоджуються з приписами правових норм поділяються на:

- а) правомірні дії;
- б) неправомірні дії;
- в) юридичні акти;
- г) юридичні вчинки;
- д) вірна відповідь відсутня.

9. Знайдіть помилку. За видом фінансово-правових інститутів фінансові правовідносини поділяються на:

- а) регулятивні;
- б) охоронні;
- в) бюджетні;
- г) податкові.

10. Знайдіть помилку. Виходячи з основних функцій права, фінансові правовідносини класифікуються на:

- а) регулятивні;
- б) охоронні;
- в) бюджетні;
- г) податкові.

11. Знайдіть помилку. Адміністративно-територіальні одиниці як суб'єкти фінансового права мають права на:

- а) утворення позабюджетних цільових фондів коштів;
- б) установлення податків і зборів;
- в) отримання бюджетних кредитів;
- г) участь у кошторисному процесі.

12. Виберіть правильну відповідь. Державний фінансовий контроль це:

- а) засіб забезпечення законності та фінансової дисципліни;
- б) засіб запобігання правопорушенням;
- в) обстеження фактичного стану показників фінансової діяльності держави;
- г) діяльність державних і недержавних органів із забезпечення законності та фінансової дисципліни.
- д) вірна відповідь відсутня.

13. Знайдіть правильну відповідь. Для здійснення аудиторської діяльності організація повинна отримати:

- а) дозвіл;
- б) сертифікат;
- в) ліцензію;
- г) патент.

14. Знайдіть правильну відповідь. За об'єктом ревізії поділяються на:

- а) вибіркові;
- б) тематичні;
- в) комплексні;
- г) фронтальні;
- д) вірна відповідь відсутня.

15. Знайдіть правильну відповідь. Розрізняють такі види фінансового контролю залежно від сфери фінансової діяльності держави:

- а) страховий;
- б) банківський;
- в) відомчий;
- г) аудиторський.

16. Знайдіть правильну відповідь. Розрізняють такі види фінансового контролю за формами проведення:

- а) документальний,
- б) обов'язковий;
- в) фактичний;
- г) ініціативний.

17. Продовжить перелік випадків, коли проведення аудиту є обов'язковим:

- а) порушення питання про визнання банкрутом;
- б) перевірки фінансового стану засновників комерційних банків, підприємств з іноземними інвестиціями, акціонерних товариств, довірчих товариств та інших фінансових посередників;
- в)...

18. Знайдіть помилку. Існують такі методи фінансового контролю:

- а) інспектування;
- б) нагляд;
- в) обстеження;
- г) перевірка.

19. Знайдіть помилку. До контролюючих органів, які мають право проводити виїзні податкові перевірки, законодавством віднесено:

- а) органи державної аудиторської служби;
- б) установи Фонду соціального страхування;
- в) митні органи;
- г) вірна відповідь відсутня.

20. Знайдіть правильну відповідь. Про проведення планових виїзних перевірок платник має бути попереджений органом державної податкової служби:

- а) письмово за 10 днів;
- б) в усній формі за 10 днів;

- в) письмово за 20 днів;
- г) платник не попереджається.

21. Знайдіть помилку. Підставами для проведення позапланових виїзних перевірок є:

- а) арифметичні помилки в податкових деклараціях;
- б) рішення Президента України;
- в) інформація в засобах масової інформації;
- г) скарга платника податків;
- д) вірна відповідь відсутня.

22. Знайдіть помилку. Єдність бюджетної системи України забезпечується:

- а) єдністю порядку прийняття бюджетів;
- б) єдиною грошовою системою;
- в) єдністю порядку виконання бюджетів; -
- г) єдиним регулюванням бюджетних відносин.

23. Знайдіть помилку. Складовими частинами бюджетної класифікації доходів бюджету є:

- а) податкові надходження,
- б) доходи від операцій з капіталом;
- в) доходи від власності;
- г) трансферти;
- д) вірна відповідь відсутня.

24. Знайдіть помилку. До принципів бюджетної системи належать:

- а) принцип самостійності;
- б) єдності;
- в) прозорості;
- г) наочності.

25. Знайдіть помилку. Складовими частинами бюджетної класифікації є:

- а) класифікація фінансування;
- б) класифікація кредитування; -
- в) класифікація боргу;
- г) класифікація видатків.

26. Знайдіть помилку. Зведений бюджет району включає показники:

- а) зведених бюджетів районів;
- б) бюджетів міст районного значення;
- в) районних бюджетів;
- г) селищних бюджетів цього району.

27. Знайдіть помилку. Зведений бюджет міста з районним поділом включає показники:

- а) міського бюджету;
- б) бюджетів районів;
- в) районних бюджетів;
- г) бюджетів підпорядкованих міст, сіл і селищ;
- д) вірна відповідь відсутня.

28. Знайдіть помилку. Зведений бюджет області включає показники:

- а) обласного бюджету;
- б) зведених бюджетів районів;
- в) зведених бюджетів міст;
- г) зведених бюджетів сіл, селищ;
- д) вірна відповідь відсутня.

29. Знайдіть правильну відповідь. Бюджетний період:

- а) час від складання бюджетної декларації до затвердження звіту про його виконання;
- б) час від складання проекту закону про бюджет до його затвердження;
- в) час прийняття закону про бюджет;
- г) час виконання закону про бюджет;
- д) вірна відповідь відсутня.

30. Знайдіть правильну відповідь. Бюджетний період може бути змінено через:

- а) оголошення в області надзвичайного стану;
- б) оголошення імпічменту президенту України;
- в) неприйняття Верховною Радою України закону про Державний бюджет;
- г) оголошення окремих місцевостей в Україні зонами надзвичайних природних або техногенних умов;
- д) вірна відповідь відсутня.

31. Знайдіть правильну відповідь. Розмір резервного фонду Державного бюджету України:

- а) не може бути менше одного відсотка обсягу доходів загального фонду бюджету;
- б) не може бути більше двох відсотків розміру бюджету на відповідний рік;
- в) не може бути більше одного відсотка обсягу видатків загального фонду бюджету;
- г) не може бути менше двох відсотків загального фонду бюджету;
- д) вірна відповідь відсутня.

32. Знайдіть правильну відповідь. Рішення під час виділення коштів з резервного фонду державного бюджету України приймається:

- а) Верховною Радою України;
- б) Кабінетом Міністрів України;
- в) Міністерством фінансів України;
- г) Національним банком України;
- д) вірна відповідь відсутня.

33. Резервний фонд державного бюджету України є:

- а) самостійним фондом у складі державного бюджету;
- б) складовою основного фонду;
- в) складовою загального фонду;
- г) складовою спеціального фонду;
- д) вірна відповідь відсутня.

34. Державний фонд регіонального розвитку є:

- а) самостійним фондом у складі державного бюджету;
- б) складовою основного фонду;
- в) складовою загального фонду;
- г) складовою спеціального фонду;
- д) вірна відповідь відсутня.

35. Державний фонд поводження з радіоактивними відходами є:

- А) самостійним фондом у складі державного бюджету;
- б) складовою основного фонду;
- в) складовою загального фонду;
- г) складовою спеціального фонду;
- д) вірна відповідь відсутня.

36. Державний дорожній фонд є:

- а) самостійним фондом у складі державного бюджету;
- б) складовою основного фонду;
- г) складовою спеціального фонду;
- д) вірна відповідь відсутня.

37. Державний фонд розвитку водного господарства є:

- а) самостійним фондом у складі державного бюджету;

- б) складовою основного фонду;
- в) складовою загального фонду;
- г) складовою спеціального фонду;
- д) вірна відповідь відсутня .

38. Знайдіть правильну відповідь. Найважливішими відносинами, що становлять предмет фінансового права, є:

- а) відносини, що складаються у сфері фінансової діяльності держави;
- б) гроші чи грошові зобов'язання;
- в) відносини у сфері фінансової діяльності держави у процесі розподілу та перерозподілу національного доходу;
- г) відносини, пов'язані з мобілізацією, розподілом і використанням фондів грошових коштів.

39. Знайдіть помилку. Методами фінансово-правового регулювання є:

- а) владні приписи;
- б) субординації;
- в) погодження;
- г) рекомендації;
- д) вірна відповідь відсутня.

40. Знайдіть правильну відповідь. Система фінансового права це:

- а) сукупність і взаємодія всіх фінансових інститутів;
- б) об'єктивно зумовлена його внутрішня будова;
- в) інше.

41. Знайдіть правильну відповідь. У фінансово-правовому регулюванні переважають:

- а) позитивні зобов'язання;
- б) дозволи;

- в) заборони;
- г) примусові стягнення.

42. Знайдіть правильну відповідь. Ознаками методу владних приписів є:

- а) рівність суб'єктів;
- б) правова ініціатива;
- в) конформістський характер;
- г) оперативна самостійність.

43. Знайдіть правильну відповідь. Відмежування фінансового права від адміністративного відбувається за:

- а) методом правового регулювання;
- б) предметом галузі права;
- в) суб'єктами права;
- г) функціями держави, виконання яких забезпечують ці галузі права.

44. Знайдіть правильну відповідь. Відмежування фінансового права від цивільного відбувається за:

- а) методом правового регулювання;
- б) предметом галузі права;
- в) суб'єктами права;
- г) функціями держави, виконання яких забезпечують ці галузі права.

45. Знайдіть правильну відповідь. До методів науки фінансового права належать:

- а) метод живого пізнання;
- б) метод владних приписів;
- в) диспозитивний метод;
- г) метод субординації.

46. Знайдіть правильну відповідь. Методологічними принципами науки фінансового права є:

- а) законність;
- б) історизм;
- в) формалізм;
- г) плановість.

47. Знайдіть правильну відповідь. Компонентами предмету науки фінансового права є:

- а) фінансове законодавство;
- б) фінансово-правові концепції;
- в) фінансово-правові категорії;
- г) правила юридичної техніки.

48. Знайдіть правильну відповідь. Залежно від функцій, які виконує фінансове право, фінансово-правові норми поділяються на:

- а) забороняючи;
- б) регулятивні;
- в) охоронні;
- г) зобов'язуючі.

49. Знайдіть правильну відповідь. Залежно від змісту фінансово-правові норми поділяються на:

- а) забороняючи;
- б) зобов'язуючі;
- в) матеріальні;
- г) процесуальні.

50. Знайдіть правильну відповідь. Регулятивні фінансово-правові норми залежно від юридичного змісту поділяються на:

- а) забороняючи;
- б) зобов'язуючі;
- в) матеріальні;
- г) процесуальні.

51. Знайдіть помилку. Фінансово-правові акти набувають чинності:

- а) з часу опублікування;
- б) через сім днів з часу опублікування;
- в) через десять днів з часу опублікування;
- г) з часу, зазначеного в іншому нормативно-правовому акті.

52. Знайдіть правильну відповідь. Специфічними рисами фінансово-правових норм є:

- а) стабільний характер;
- б) рідко виникають як фактичні;
- в) диспозитивний характер;
- г) регулятивний характер.

53. Знайдіть помилку. Джерелами фінансового права України є:

- а) рішення селищної ради;
- б) декларація про державний суверенітет України;
- в) Закон України «Про Державний бюджет на 2023 рік»;
- г) рішення Верховного Суду з фінансових питань.

54. Знайдіть правильний варіант. Обов'язковим елементом структури фінансово-правової норми є:

- а) диспозиція;
- б) гіпотеза;
- в) санкція;
- г) дата прийняття.

55. Знайдіть правильну відповідь. Характерними рисами санкції фінансово-правової норми є:

- а) матеріальний характер;
- б) правовідновлюючий характер;
- в) штрафний характер;
- г) зазвичай, містяться в окремому нормативно-правовому акті.

56. Знайдіть помилку. Поділ на резидентів і нерезидентів здійснюється на підставі принципів:

- а) постійного місцезнаходження на території держави;
- б) джерела отримання прибутків;
- в) громадянства;
- г) межі фінансової відповідальності;
- д) вірна відповідь відсутня.

57.. Знайдіть помилку. Юридичні факти за ознакою того, як вони узгоджуються з приписами правових норм поділяються на:

- а) правомірні дії;
- б) неправомірні дії;
- в) юридичні акти;
- г) юридичні вчинки;
- д) вірна відповідь відсутня.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ВИДАТКІВ ТА ДОХОДІВ.

ТЕМА 7. ПОНЯТТЯ ПОДАТКІВ ТА ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ.

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ. ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ПОДАТКУ.

Питання для обговорення:

1. Податкова система, її функції та типи.
2. Поняття податкового тиску.
3. Поняття та ознаки податку.
4. Класифікація податків та зборів
5. Правовий механізм податку: поняття, складові.
6. Правова характеристика окремих складових правового механізму податку.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Зміст яких наукових концепцій щодо систем оподаткування ви знаєте? Яка з них є прийнятою для України?
2. Проведіть розмежування понять «податкова система», «система оподаткування»
3. Які ви знаєте моделі бюджетної ініціативи? Яка модель притаманна Україні?
4. Розкрийте співвідношення понять «податок», «збір»
5. Особливості податкової системи в сучасний період
6. Реформування податкової системи України
7. На яких принципах ґрунтується податкове законодавство України?
8. Основні функції податків.
9. Які податки та збори відносяться до загальнодержавних?
10. Назвіть основні місцеві податки та збори
11. За якими ознаками класифікуються податки?
12. Що таке податкове навантаження (тягар)?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

При розгляді теми здобувач повинен ознайомитись із поняттям та основними ознаками податкової системи України, податку, збору.

Одним з найбільш істотних ознак податку є його обов'язковий характер. Одним з обов'язкових ознак податку є його примусовий характер. Нецільовий характер податкового платежу означає надходження його у фонди, які акумулюються державою й територіальними громадами використовуються на задоволення публічних потреб. Важлива ознака податку – індивідуальна безоплатність чи однобічний характер його встановлення. Аналізуючи зміст податку, варто звернути увагу й на його безповоротний характер. Платіж у грошовій формі. Податковий кодекс (ПКУ) регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, і порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права й обов'язки, компетенцію контролюючих органів, права і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства, правила оподаткування товарів або послуг, що переміщуються через митний кордон України, визначаються законодавством.

Здобувач повинен знати, що податкове законодавство України ґрунтується на наступних принципах: загальність оподаткування; рівність усіх платників перед законом; невідтворюваність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства; презумпція правомірності рішень платника податку; фіскальна достатність; соціальна справедливість; нейтральність оподаткування; стабільність; рівномірність та зручність сплати, єдиний підхід до встановлення податків та зборів визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку.

Загальнодержавні, місцеві податки та збори, справляння яких не передбачено Податковим кодексом України, сплаті не підлягають.

В податковій системі знаходять відображення елементи оподаткування, такі як: принципи, форми і методи побудови податків, зборів та інших обов'язкових платежів; процесуальні відносини з встановлення, зміни або

відміни; заходи, спрямовані на забезпечення сплати, контроль та відповідальність за порушення податкового законодавства, визначення кола суб'єктів, уповноважених здійснювати податкові функції у державі.

Податкові періоди та строки сплати податків та зборів встановлюються, виходячи з необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів, з урахуванням зручності виконання платником податкового обов'язку та зменшення витрат на адміністрування податків та зборів.

Носій податку – особа, що реально сплачує податок, на яку надходить остаточний податковий тиск у вигляді кінцевого споживача. В основу обчислення певного податку з конкретного платника покладені два критерії: резиденства і територіальності.

Принцип резиденства (постійного місця знаходження) поділяє всіх платників на дві групи: А) Резиденти – особи, які мають постійне місце проживання або місце перебування в даній державі та підлягають оподаткуванню зі всіх джерел і несуть повну податкову відповідальність. Б) Нерезиденти – особи, які не мають постійного місця знаходження в державі, і підлягають оподаткуванню тільки з доходів, отриманих на території України, і несуть обмежену податкову відповідальність. Розподіл на резидентів і нерезидентів здійснюється на підставі трьох принципів: постійного місцеперебування на території держави (частіше всього – це кількісний критерій – 183 доби); джерела, з яких одержують доходи; межі податкової відповідальності.

Принцип територіальності визначає національну належність джерела прибутку. При цьому оподаткуванню в даній країні підлягає тільки прибуток, здобутий на її території, тоді як прибуток, одержаний за межами, звільняється від податків в даній країні.

Є декілька підходів до класифікації платника податків: належності до даної держави (іноземні і національні); юридичні і фізичні особи.

Податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до ПКУ.

Збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій.

Сукупність загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що справляються в установленому ПКУ порядку, становить податкову систему України.

Здобувачі мають знати елементим податку: платники податку; об'єкт оподаткування; база оподаткування; ставка податку; порядок обчислення податку; податковий період; строк та порядок сплати податку; строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку.

Під час встановлення податку можуть передбачатися податкові пільги та порядок їх застосування.

Об'єктом оподаткування можуть бути майно, товари, дохід(прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) і інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку.

Предмет оподаткування схожий на об'єкт, проте він (предмет) визначається конкретними ознаками, особливостями, характеристиками, тоді як об'єкт становить узагальнене поняття.

Джерело податків – це фонд, за рахунок якого здійснюється сплата податку, тобто це ті кошти платника (переважно дохід, капітал, майно), які використовуються ним для сплати податку. Основним джерелом, за рахунок якого сплачується основна маса податків, є прибуток. Існує і певний порядок сплати податків за рахунок прибутку: насамперед, прибуток, що оподатковується, зменшується на майнові податки, мито та інші платежі; на другому етапі відраховуються місцеві податки; на третьому етапі сплачуються всі податки, що залишилися і вносяться за рахунок прибутку.

Базою оподаткування визнаються конкретні вартісні, фізичні або інші характеристики певного об'єкта оподаткування – це фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання.

Одиниця виміру бази оподаткування являє здебільшого практичний, розрахунковий інтерес. За її допомогою проводиться встановлення нормативів і ставок. Можна виділити традиційні одиниці обкладання (прибутковий податок – грошова одиниця; земельний податок – одиниці виміру площі ділянок; акциз на спиртне – кількість градусів), проте буває, що один і той же об'єкт припускає різноманітні параметри обкладання.

Одиницею виміру бази оподаткування визнається конкретна вартісна, фізична або інша характеристика бази оподаткування або її частини, щодо якої застосовується ставка податку.

Одиниця обкладання – це одиниця виміру об'єкту податку, та його частина, на яку встановлена податкова ставка. Одиниця обкладання служить специфічною характеристикою конкретного об'єкту оподаткування і по відношенню до неї застосовується ставка податку.

Ставкою податку визнається розмір податкових нарахувань на (від) одиницю (одиниці) виміру бази оподаткування. Види ставок: базова (основна) ставка; гранична ставка податку; абсолютна та відносна ставки податку.

Базовою (основною) ставкою податку визначається ставка, що визначена такою для окремого податку відповідним розділом Кодексу. У випадках, передбачених Кодексом, під час обчислення одного і того самого податку можуть використовуватися декілька базових (основних) ставок.

Граничною ставкою податку визнається максимальний або мінімальний розмір ставки за певним податком, встановлений ПКУ.

Абсолютною (специфічною) є ставка податку, згідно з якою розмір податкових нарахувань встановлюється як фіксована величина стосовно кожної одиниці виміру бази оподаткування.

Відносною (адвалорною) визнається ставка податку, згідно з якою розмір податкових нарахувань встановлюється у відсотковому або кратному відношенні до одиниці вартісного виміру бази оподаткування.

В окремій статті податкового закону завжди закріплюється як один із основних елементів податкового механізму – ставка податку. Ставка податку – розмір податку, його кількісне вираження, яке встановлюється на одиницю обкладання. Ставка податку може бути встановлена як у твердій сумі, так і процентах (податкова квота), при цьому розмір податку встановлюється у відповідному відношенні до одиниці обкладання.

Строком сплати податку та збору визнається період, що розпочинається з моменту виникнення податкового обов'язку платника податку із сплати конкретного виду податку і завершується останнім днем строку, протягом якого такий податок чи збір повинен бути сплачений у порядку, визначеному податковим законодавством. Податок чи збір, що не був сплачений у визначений строк, вважається не сплаченим своєчасно. Момент виникнення податкового обов'язку платника податків, у тому числі податкового агента, визначається календарною датою.

Строк сплати податку та збору обчислюється роками, кварталами, місяцями, декадами, тижнями, днями або вказівкою на подію, що повинна настати або відбутися.

Строк сплати податку та збору встановлюється відповідно до податкового законодавства для кожного податку окремо. Зміна платником податку, податковим агентом або представником платника податку чи контролюючим органом встановленого строку сплати податку та збору забороняється, крім випадків, передбачених ПКУ. Строк сплати податку – встановлена в законі дата, до якої податок повинен бути сплаченим. Порухення строку сплати

карається накладанням адміністративного штрафу, фінансових санкцій та нарахуванні пені за кожний день прострочення.

Податкові пільги – це повне або часткове звільнення юридичних і фізичних осіб від сплати податків. Застосування податкових пільг передбачає врахування як суб’єктивних особливостей кожного окремого платника, його правового та соціального статусу, так і конкретного виду діяльності, яким вони займаються.

Найпоширеніші види податкових пільг: повне або часткове звільнення від сплати деяких податків; податкові знижки для окремих підприємств, галузей, регіонів; неоподатковуваний мінімальний рівень прибутків; виключення з оподатковуваних прибутків деяких витрат платників податків; повернення раніше сплачених податків.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*, 2010, № 50-51, Ст. 572. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2003, № 18-22, Ст. 144. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
4. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

Основна література:

1. Фінансове право України: навчальний посібник / [М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський]. Львів: СПОЛОМ, 2022. 394 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4479/1/%D0%9C%D0%B0%D0>

[%BA%D0%B5%D1%82%20%D0%A4%D0%9F%D0%A3%20PDF%2005.04.2022.pdf](#)

2. Фінансове право України: навч. посібник (у схемах, таблицях та коментарях) / К. А. Гурковська, О. Б. Мороз, Ю. С. Назар, Л. М. Сукмановська. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 308 с. URL:

https://chtyvo.org.ua/authors/Nazar_Yurii/Finansove_pravo_Ukrainy.pdf

3. Фінансове право: навч. посіб. / М.Г. Волощук, Т.О. Карабін, М.В. Менджул. Вид. 3-тє, допов. та перероб. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2017. 244с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/14778>

4. Фінансове право : конспект лекцій / укладач М. В. Плотнікова. Суми : Сумський державний університет, 2019. 253 с. URL:

<https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream->

[download/123456789/75238/1/Plotnikova_Fin_pravo.pdf;jsessionid=B3E8CC2F01BE49D7B0E9D3B4878EEC07](https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/75238/1/Plotnikova_Fin_pravo.pdf;jsessionid=B3E8CC2F01BE49D7B0E9D3B4878EEC07)

5. Петровська І.І. Фінансове право: методичні вказівки для практичних занять студентів денної форми навчання. Івано-Франківськ: Юридичне відділення Івано-Франківського коледжу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. 19 с. URL:

<http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/15755/1/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%20%D0%B2%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D1%96%D0%B2%D0%BA%D0%B8%20%D0%A4%D0%9F%202023.pdf>

ТЕМА 8. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ТА МІСЦЕВИХ ДОХОДІВ. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНИХ ТА МІСЦЕВИХ ВИДАТКІВ. СИСТЕМА ДЕРЖАВНИХ ВИДАТКІВ В УКРАЇНІ.

Питання для обговорення:

1. Поняття та система публічних доходів.
2. Класифікація публічних та місцевих доходів.
3. Податкові платежі як джерела доходів державного та місцевих бюджетів.

4. Неподаткові доходи держави та органів місцевого самоврядування.
5. Порядок управління, обліку та контролю публічних доходів.
6. Поняття та система публічних доходів.
7. Поняття та система публічних видатків.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Дайте визначення та характеристику публічних доходів.
2. Які існують види публічних доходів?
3. Як можна класифікувати публічні доходи?
4. Яке значення мають податкові надходження для формування бюджетів?
5. Які відносини складають систему публічних доходів?
6. Які органи мають повноваження контролювати наповнення публічних фондів?
7. Які риси притаманні публічним доходам?
8. Проведіть розмежування понять «публічні доходи», «державні доходи»
9. Розкрийте співвідношення понять «державні доходи», «доходи місцевих бюджетів»
10. Назвіть особливості формування публічних доходів в сучасний період.
11. Реформування публічних доходів в Україні.
12. На яких принципах ґрунтується система публічних доходів в Україні?
13. Які доходи відносяться до доходів Державного бюджету України?
14. Назвіть основні складові місцевих доходів?
15. Яке місце в Державному бюджеті України займають податки?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Вивчення цієї теми повинно перш за все починатися з розуміння того, що для реалізації державою своїх функцій, здійснення мети та завдань, що стоять перед нею, необхідною умовою є наявність відповідних фінансових коштів, за рахунок яких задовольняються державні потреби. Формування таких фінансових коштів виражається через такі категорії, як публічні доходи,

державні та муніципальні доходи. Перша категорія включає дві останні.

Центральне місце у системі доходів держави посідають доходи бюджету – це усі податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України. Доходи бюджету – усі податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, дарунки, гранти)

Чинне законодавство Україні використовує різні види державних, бюджетних та муніципальних доходів не розкриваючи їх правового змісту, тому студенти повинні чітко знати зміст різних видів доходів та наводити приклади.

Особливу увагу необхідно приділити питанню щодо класифікації бюджетних доходів як основної складової державних доходів за різними підставами: а) за соціально-економічними ознаками; б) за порядком зарахування до бюджету.

Кажучи про класифікацію доходів за порядком зарахування до бюджету необхідно звернути увагу що по даному питанню є дві класифікації. Перша, використовується в науковій літературі та деяких нормативно-правових актах. Згідно неї бюджетні доходи поділяються на власні, закріпленні, регулюючи.

Друга, класифікація базується на ст.9 Бюджетного кодексу України. Тоді бюджетні доходи поділяються за порядком зарахування на: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, трансферти. Важливо для повноти розуміння питання пов'язаного з державними доходами розуміти що в себе включають податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, трансферти. Кажучи про економіко-правову природу відносин, слід означити, що формування державних та муніципальних доходів забезпечується фінансово-правовими нормами, що регулюють відносини, які виникають при: встановленні та введенні податків, неподаткових доходів до бюджетів та цільових фондів, визначення принципів формування доходів, структури доходів бюджетної системи,

справляння податків та обов'язкових зборів, платежів тощо, здійснення контролю за надходженням коштів до бюджету, застосування уповноваженими органами санкцій за порушення фінансового законодавства. Аналіз чинного фінансового законодавства дає змогу зробити висновок, що правові норми, які регулюють питання формування державою грошових фондів, переважно розкидані між такими підгалуззями фінансового права, як бюджетне й податкове.

Бюджет складається з доходів і видатків. Доходи бюджету – всі податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, дарунки, гранти).

Видатки бюджету – кошти, що спрямовуються на здійснення програм і заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів для погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум.

Доходи Державного бюджету України включають: доходи (за винятком тих, що за Бюджетним кодексом України закріплені за місцевими бюджетами), що отримуються відповідно до законодавства про податки, збори і обов'язкові платежі та Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», а також від плати за послуги, що надаються бюджетними установами, які утримуються за рахунок Державного бюджету України та інших, визначених законодавством джерел, включаючи кошти від продажу активів, що належать державі або підприємствам, установам та організаціям, а також проценти і дивіденди, нараховані на частку майна, що належить державі в майні господарських товариств; гранти і дарунки у вартісному обчисленні; міжбюджетні трансферти з місцевих бюджетів.

Видатки Державного бюджету України включають бюджетні призначення, встановлені Законом про Державний бюджет України на конкретні цілі, що пов'язані з реалізацією державних програм, перелік яких визначено Бюджетним кодексом України.

Місцевий бюджет відповідно до Бюджетного кодексу України містить надходження і витрати на виконання повноважень органів влади Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Ці надходження і витрати складають єдиний баланс відповідного бюджету.

До доходів, що закріплюються, наприклад, за бюджетами місцевого самоврядування та враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, належать такі податки і збори (обов'язкові платежі): 1) прибутковий податок з громадян (25%); 2) державне мито в частині, що належить відповідним бюджетам; 3) плата за ліцензії на провадження певних видів господарської діяльності та сертифікати, що видаються виконавчими органами відповідних рад; 4) плата за державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності, що справляється виконавчими органами відповідних рад; 5) плата за торговий патент на здійснення деяких видів підприємницької діяльності (за винятком плати за придбання торговельних патентів пунктами продажу нафтопродуктів (автозаправними станціями, заправними пунктами), що справляється виконавчими органами відповідних рад; 6) надходження адміністративних штрафів, що накладаються виконавчими органами відповідних рад або утвореними ними в установленому порядку адміністративними комісіями; 7) єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва у частині, що належить відповідним бюджетам.

Видатки місцевих бюджетів включають бюджетні призначення, встановлені рішенням про місцевий бюджет, на конкретні цілі, що пов'язані з реалізацією програм, перелік яких визначено Бюджетним кодексом України.

До видатків, які здійснюються, наприклад, з бюджетів сіл, селищ, міст районного значення та їх об'єднань та враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, належать видатки на: 1) органи місцевого самоврядування сіл, селищ, міст районного значення; 2) освіту: дошкільну; загальну середню (школи, дитячі садки); 3) первинну медико-санітарну, амбулаторно-поліклінічну та стаціонарну допомогу (дільничні лікарні, медичні

амбулаторії, фельдшерсько-акушерські та фельдшерські пункти); 4) сільські, селищні та міські палаци культури, клуби та бібліотеки.

Міжбюджетні трансферти – це кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого.

Міжбюджетні трансферти поділяються на: 1) дотацію вирівнювання; 2) субвенцію; 3) кошти, що передаються до Державного бюджету України та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів; 4) інші дотації.

Дотація вирівнювання – міжбюджетний трансферт на вирівнювання дохідної спроможності бюджету, який його отримує.

Субвенції – міжбюджетні трансферти для використання з певною метою в порядку, визначеному тим органом, який прийняв рішення про видачу субвенції.

Для здійснення непередбачених видатків, що не мають постійного характеру і не могли бути передбачені при складанні проекту бюджету, формується резервний фонд. Рішення про виділення коштів з резервного фонду бюджету приймаються відповідно Кабінетом Міністрів України, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями та виконавчими органами місцевого самоврядування. Резервний фонд бюджету не може перевищувати 1% обсягу видатків загального фонду відповідного бюджету.

У Державному бюджеті України резервний фонд передбачається обов'язково. Рішення щодо необхідності створення резервного фонду місцевого бюджету приймає відповідна рада.

Законодавством України встановлена відповідальність за бюджетні правопорушення.

Бюджетне правопорушення – це недотримання учасником бюджетного процесу встановленого Бюджетним кодексом України та іншими нормативно-правовими актами порядку складання, розгляду, затвердження, внесення змін, виконання бюджету чи звіту про виконання бюджету.

У разі виявлення бюджетного правопорушення Міністерство фінансів України, Державне казначейство України, органи, які уповноважені здійснювати фінансовий контроль, місцеві фінансові органи, голови виконавчих органів міських, міст районного значення, селищних і сільських рад і головні розпорядники бюджетних коштів у межах своєї компетенції можуть вчиняти такі дії щодо тих розпорядників бюджетних коштів та одержувачів, яким вони довели відповідні бюджетні асигнування: 1) застосування адміністративних стягнень до осіб, винних у бюджетних правопорушеннях; 2) зупинення операцій з бюджетними коштами.

Особи, винні у порушенні бюджетного законодавства, несуть цивільну, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із законами України. Бюджетне правопорушення, вчинене розпорядником чи одержувачем бюджетних коштів, може бути підставою для притягнення до відповідальності згідно із законом його керівника чи інших відповідальних посадових осіб, залежно від характеру вчинених ними діянь.

Стягнення за бюджетні правопорушення, передбачені Бюджетним кодексом України, накладаються за рішенням міністра фінансів України, керівника органу Державного казначейства України, міністра фінансів Автономної Республіки Крим, керівника місцевого фінансового органу, голови виконавчого органу міської міста районного значення, селищної та сільської ради тощо.

Рішення про накладення стягнення за бюджетне правопорушення набуває чинності з дня його підписання і підлягає негайному виконанню. Воно може бути оскаржене у порядку, встановленому законом, в органі, що його виніс, або в суді протягом 10 днів з дня його винесення, якщо іншого не передбачено законом.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*, 2010, № 50-51, Ст. 572. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2003, № 18-22, Ст. 144. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

3. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

Основна література:

1. Фінансове право України: навчальний посібник / [М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський]. Львів: СПОЛОМ, 2022. 394 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4479/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20%D0%A4%D0%9F%D0%A3%20PDF%2005.04.2022.pdf>
2. Фінансове право України: навч. посібник (у схемах, таблицях та коментарях) / К. А. Гурковська, О. Б. Мороз, Ю. С. Назар, Л. М. Сукмановська. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 308 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Nazar_Yurii/Finansove_pravo_Ukrainy.pdf
3. Фінансове право: навч. посіб. / М.Г. Волощук, Т.О. Карабін, М.В. Менджул. Вид. 3-тє, допов. та перероб. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2017. 244с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/14778>
4. Фінансове право : конспект лекцій / укладач М. В. Плотнікова. Суми : Сумський державний університет, 2019. 253 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/75238/1/Plotnikova_Fin_pravo.pdf;jsessionid=B3E8CC2F01BE49D7B0E9D3B4878EEC07
5. Петровська І.І. Фінансове право: методичні вказівки для практичних занять студентів денної форми навчання. Івано-Франківськ: Юридичне відділення Івано-Франківського коледжу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. 19 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/15755/1/%D0%BC%D0%B5%D>

[1%82%D0%BE%D0%B4%20%D0%B2%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D1%96%D0%B2%D0%BA%D0%B8%20%D0%A4%D0%9F%202023.pdf](https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3FMB_Pravo/finansove_pravo----.pdf)

6. Філіпенко Т.В., Філіпенко А.С. Фінансове право у схемах : навчально-методичний посібник. ривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2018. 150 с.
URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3FMB_Pravo/finansove_pravo----.pdf
7. Фінансове право : підручник / [О. О. Дмитрик, І. Є. Криницький, О. А. Лукашев та ін.] ; за ред. М. П. Кучерявенка, О. О. Дмитрик. Харків : Право, 2019. 416 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4339&download_id=1187
8. Іванський А.Й. Фінансове право: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2022. 484 с.
9. Фінансове право : підручник / за ред. Т. Є. Кагановської та М. П. Кучерявенка ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2022. 432 с.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ II

1. Податкова система, її функції та типи.
2. Поняття податкового тиску.
3. Поняття та ознаки податку.
4. Класифікація податків та зборів.
5. Правовий механізм податку: поняття, складові.
6. Правова характеристика окремих складових правового механізму податку.
7. Правова природа податкового обов'язку
8. Способи,забезпечення виконання податкового обов'язку
9. Підстави для припинення податкового обов'язку:
10. Відповідальність за порушення податкового законодавства
11. Поняття правопорушень у сфері оподаткування.
12. Підстави притягнення до юридичної відповідальності за порушення податк. зак-ва.

13. Співвідношення відповідальності в сфері податкового законодавства з іншими видами юридичної відповідальності.
14. Поняття, склад податкового правопорушення. Ознаки порушень податкового за-вства.
15. Відповідальність за порушення податкового законодавства.
16. Поняття державного боргу.
17. Обслуговування та управління державним боргом
18. Завдання та методи управління державним боргом.
19. Визначте негативні аспекти зростання внутрішньої заборгованості
20. Види державної позики.
21. Форми державного кредиту
22. Правове регулювання відносин щодо державного кредиту.
23. Джерела погашення державного кредиту.
24. Визначте економічну та правову природу державного кредиту.
25. Охарактеризуйте відносини державного кредиту як предмет цивільного та фінан. права.
26. Поясніть правовий статус держави як позичальника, кредитора, гаранта.
27. Дайте характеристику цінних паперів як інструментів позики.
28. Правовий режим позабюджетних цільових фондів: поняття, види, структура, значення.
29. Публічні доходи.
30. Публічні видатки.
31. Співвідношення понять «фінасування» та « кошторисно-бюджетне фінансування».
32. Кошторисно-бюджетне фінансування.

Для закріплення матеріалу змістового модулю 1, здобувачам рекомендовано дати відповіді на тестові запитання для самоконтролю.

**ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ II ДЛЯ
САМОПЕРЕВІРКИ ЗДОБУВАЧІВ.**

**(Відповідь необхідно обґрунтувати, посилаючись на відповідні норми
чинного законодавства)**

1. Безоплатне та безповоротне виділення коштів із державних або муніципальних фінансових фондів на здійснення публічних потреб - це:

- а) фінансування;
- б) інвестування;
- в) самоокупність;
- г) трансферти.

2. Планова діяльність органів держави й місцевого самоврядування щодо цільового використання публічних коштів –це:

- а) державні доходи;
- б) муніципальні доходи;
- в) державні видатки;
- г) муніципальні витрати;
- д) публічні видатки;
- е) публічні витрати.

3. Принцип фінансування видатків, згідно з яким закріплюється необхідність суворого додержання при здійсненні видатків цілей та заходів, що фінансуються відповідно до затверджених фінансових планів, - це:

- а) принцип плановості;
- б) принцип ефективного використання коштів;
- в) принцип безповоротності та безплановості фінансування державних видатків;
- г) принцип цільового спрямування фінансування державних витрат.

4. Знайдіть помилку. Видами кошторисів витрат є:

- а) на централізовані заходи;
- б) зведені;
- в) загальні;
- г) спеціальні.

5. Знайдіть помилку. До принципів фінансування державних видатків належать:

- а) плановість;
- б) безповоротність і безвідплатність;
- в) незалежність;
- г) принципи цільового використання.

6. Знайдіть помилку. Індивідуальний кошторис витрат бюджетної установи складається з:

- а) загальних відомостей;
- б) розрахунків за окремими витратами;
- в) обґрунтування витрат;
- г) виробничих показників.

7. Знайдіть помилку. На кошторисно-бюджетному фінансуванні утримуються:

- а) державні та комунальні підприємства;
- б) установи соціальної сфери;
- в) установи культури;
- г) установи Міністерства оборони, Національної гвардії, Прикордонних військ, Міністерства внутрішніх справ.

8. Знайдіть помилку. За економічною класифікацією видатки бюджету поділяються на:

- а) поточні;

- б) капітальні;
- в) видатки розвитку;
- г) кредитування.

9. Знайдіть правильну відповідь. Державні витрати - це:

- а) прямі витрати держави, що пов'язані з її функціонуванням, покриваються за рахунок бюджетних коштів;
- б) витрати, що покриваються з централізованих і децентралізованих коштів державних фондів;
- в) прямі витрати, спрямовані за цільовим призначенням на виконання загальнодержавних функцій, розширення виробництва, соціальної сфери державних підприємств, установ та організацій.

10. Знайдіть помилку. Функціональна класифікація видатків має такі рівні деталізації:

- а) розділи, в яких визначаються видатки бюджетів на здійснення функцій;
- б) групи, в яких устанавлюються видатки бюджетів на здійснення функцій;
- в) підрозділи, в яких конкретизуються напрями спрямування бюджетних коштів на здійснення функцій;
- г) групи, в яких конкретизуються напрями спрямування бюджетних коштів на здійснення функцій.

11. Безоплатне та безповоротне виділення коштів із державних або муніципальних фінансових фондів на здійснення публічних потреб - це:

- а) фінансування;
- б) інвестування;
- в) самоокупність;
- г) трансферти.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ІСПИТ

1. Фінансова діяльності держави: поняття, зміст, об'єкт, суб'єкти, методи, мета.
2. Фінансова система України: поняття, складові.
3. Суб'єкти фінансової діяльності: поняття, складові, фінансово-правовий статус.
4. Методи формування грошових фондів.
5. Методи розподілу(перерозподілу) фінансових ресурсів та їх правова характеристика: кредитування, фінансування(субвенції, дотації, субсидії)
6. Форми фінансової діяльності держави.
7. Методи використання грошових фондів.
8. Органи, що здійснюють управління фінансовою діяльністю держави.
9. Відмінність державних фінансів від приватних фінансів.
10. Фінансове право: поняття, предмет, методи.
11. Місце фінансового права в системі права України.
12. Джерела фінансового права.
13. Суб'єкти фінансового права: поняття, види, правосуб'єктність.
14. Поняття та структура фінансово-правової норми, їх особливості прояву.
15. Юридичні факти як підстава виникнення, зміни та припинення фінансових правовідносин.
16. Фінансові правовідносини: поняття, види, склад, класифікації.
17. Суб'єкти фінансових правовідносин і суб'єкти фінансового права.
18. Фінансовий контроль : поняття, мета, методи, предмет, об'єкт, значення, види, органи.
19. Податковий контроль: поняття, засоби, загальні засади правового регулювання.
20. Види податкових перевірок та їх правова характеристика.
21. Бюджетна система України: поняття, складові, принципи.

22. Бюджетна класифікація: поняття, значення, складові та їх характеристика.
23. Бюджет: поняття, структура
24. Зведений бюджет.
25. Бюджетні призначення в разі несвоєчасного прийняття закону про Державний бюджет.
26. Поняття та стадії бюджетного процесу.
27. Правова характеристика окремих стадій бюджетного процесу.
28. Бюджетний запит: поняття та правова природа.
29. Бюджетний розпис.
30. Затвердження місцевих бюджетів.
31. Передача видатків на виконання повноважень.
32. Виконання Державного бюджету за видатками. Виконання місцевих бюджетів.
33. Розгляд звіту про виконання Державного бюджету України.
34. Звітність про виконання місцевих бюджетів: поняття, види.
35. Звітність про виконання Державного бюджету: поняття, види.
36. Учасники бюджетного процесу: поняття, види, бюджетні повноваження
37. Організація виконання державного бюджету.
38. Заходи, що застосовуються до розпорядників та одержувачів бюджетних коштів за вчинені ними бюджетні правопорушення.
39. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства.
40. Фінансово-правова відповідальність: поняття та особливості, фінансові санкції.
41. Фінансові нормативи бюджетної забезпеченості.
42. Правова природа позабюджетних цільових фондів
43. Трансферти, які надаються з Державного бюджету місцевим бюджетам.
44. Поняття й мета регулювання міжбюджетних відносин
45. За яких умов грошові операції органів державного управління відносяться до фінансової діяльності держави?
46. Поняття та види міжбюджетних трансфертів.

47. Міжбюджетні трансферти між місцевими бюджетами.
48. Правові засади державного обов'язкового страхування.
49. Правовий режим цільових позабюджетних фондів.
50. Фінансування бюджету: поняття, види, правова характеристика.
51. Правові засади кошторисно-бюджетного фінансування.
52. Кошторис: поняття, структура, види, значення.
53. Витрати бюджету та його видатки. Співвідношення понять.
54. Критерії розмежування видів видатків між місцевими бюджетами.
55. Правове регулювання оподаткування в Україні.
56. Податки: поняття, ознаки, види
57. Правовий механізм податку.
58. Поняття та система публічних доходів.
59. Правове регулювання державного кредиту: поняття, функції, форми.
60. Державний борг: поняття, ознаки, управління боргом

**ПОЯСНЕННЯ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧАМИ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ З КУРСУ
«ФІНАНСОВЕ ПРАВО»**

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Контрольна робота є самостійним видом роботи здобувача, передбачена учбовим планом вивчення дисципліни «Фінансове право».

Здобувачі заочного відділення виконують контрольну роботу та надають її на перевірку за місяць до іспитової сесії.

Контрольна робота оцінюється: «зарахована», «не зарахована». У випадку незарахування контрольної роботи вказуються причини цього.

Контрольна робота може бути не зарахована у випадках:

- виконаний не той варіант контрольної роботи;
- теоретичні завдання виконані з порушенням вимог до них, зокрема щодо об'єму;
- не виконані або невірно виконані одне або обидва практичні завдання.

Не зарахована контрольна робота повертається здобувачеві для виправлення недоліків. Після усунення вказаних недоліків необхідно повернути як не зараховану контрольну роботу, так і новий варіант контрольної роботи.

Контрольна робота передається методисту заочної форми навчання.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

На титульному листі роботи обов'язково **треба вказати повністю прізвище, ім'я та по-батькові здобувача та номер його залікової книжки.**

Контрольну роботу пишуть від руки або друкують за допомогою друкарської машинки або комп'ютера на одному боці листа білого паперу формату А4 (210 x 297 мм) через 1,5 інтервал, 28-30 рядків на сторінці. Мінімальна висота шрифту 1,8 мм.

Обсяг контрольної роботи має складати не менше 10 друкарських сторінок, не включаючи список літератури. Текст контрольної роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Шрифт друку має бути чітким, рядок – чорного кольору.

Текст теоретичного завдання контрольної роботи поділяють на пункти.

Заголовки структурних частин контрольної роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «ЛІТЕРАТУРА» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці підзаголовку не ставлять. Якщо заголовок складається з двох речень, їх поділяють крапкою. Заголовки підпунктів (в разі необхідності) друкують маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацного відступу.

Кожну структурну частину контрольної роботи слід починати з нової сторінки. Нумерацію сторінок, пунктів (підпунктів) проставляють арабськими цифрами без знаку №.

Першого сторінкою контрольної роботи є титульний лист, що включається в загальну нумерацію сторінок роботи. На титульному листі номер сторінки не ставиться, на наступних сторінках номер проставляється у правому верхньому куту сторінки без крапки в кінці.

Обов'язковими вимогами до теоретичного завдання – є: освітлення питання; простий план; посилання; список літератури.

При написанні контрольної роботи здобувач має давати посилання на джерела, матеріали, що використовуються в роботі. Такі посилання дадуть можливість відшукати ці джерела і перевірити вірність відомостей щодо цитування документа, дадуть необхідну інформацію про нього.

При використанні матеріалів з монографій, наукових статей та інших джерел у посиланні необхідно вказувати номери сторінок.

Посилання, що є на сторінках, можуть бути визначені по-різному.

Вони за текстом контрольної роботи можуть нумеруватися на кожній сторінці. При цьому у нижній частині сторінки під горизонтальною рисою ставиться відповідний номер і вказуються необхідні реквізити джерела. Таким чином, при цьому засобі позначення посилань на кожній сторінці вони вказуються у послідовній нумерації (1, 2, 3).

Інший спосіб розміщення посилань – нумерація всіх посилань з визначенням номера посилання за тим номером, за яким посилання визначене у списку джерел, що використовувалися, без вказівки в нижній частині кожної сторінки на джерело літератури. При такому способі позначення посилань кожне посилання заключається у квадратні дужки, в яких вказується номер сторінки. Наприклад, [15, с. 10]. У кінці сторінки при такому способі джерело посилання не вказується, а номер посилання визначається номером цього джерела в списку джерел, що використовувалися.

У список Літератури слід включати тільки ту літературу, яку здобувач використовував у процесі написання контрольної роботи.

Джерела слід розміщувати у кінці роботи, після закінчення, здійснюючи їх наскрізну нумерацію.

Список літератури у обсяг контрольної роботи не включається, однак сторінки у списку літератури нумеруються.

Приклади оформлення бібліографічного опису в списку літератури, що використовувалася.

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. *Відомості Верховної Ради*, 2018, № 9. Ст.50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
3. Фінансове право : посіб. для підгот. до іспитів / Д. О. Білінський, І. М. Бондаренко, О. О. Головашевич та ін. Харків : Право, 2018. 212 с. URL : [http : //](http://)

pravo-

izdat.com.ua/image/data/Files/375/3_Finansove%20pravo_do%20ispitiv_vnutri.pdf

4. Гаран О.В. Загальні методичні рекомендації до виконання контрольної роботи з навчальної дисципліни «Фінансове право» : для підготовки бакалаврів (перший рівень вищої освіти) за спеціальністю 081 «Право» заочного відділення. Одеса : Фенікс, 2019. 36 с.

**ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
З ФІНАНСОВОГО ПРАВА**

1. Правові засади фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування в Україні.
2. Предмет, методи, система фінансового права.
3. Джерела фінансового права.
4. Фінансово-правові норми: поняття, ознаки, структура, особливості, ознаки.
5. Фінансово-правові відносини: поняття, ознаки, структура, особливості, ознаки.
6. Суб'єкти фінансового права і фінансових правовідносин.
7. Правові засади фінансового контролю в Україні.
8. Податковий контроль.
9. Бюджетна система.
10. Бюджетний устрій України.
11. Бюджетний процес в Україні.
12. Місцеві бюджети: складання, розгляд, прийняття, виконання та звітність.
13. Бюджетна класифікація.
14. Правове регулювання міжбюджетних відносин
15. Поняття міжбюджетних відносин.
16. Розмежування видатків між бюджетами.

17. Розрахунок видатків, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів.
18. Поняття та види міжбюджетних трансфертів.
19. Поняття податків та обов'язкових платежів.
20. Система оподаткування в Україні.
21. Правовий механізм податку: поняття, складові.
22. Відповідальність за порушення податкового законодавства.
23. Правове регулювання публічних доходів.
24. Правове регулювання державних та місцевих видатків.
25. Система державних видатків в Україні.
26. Правові засади кошторисно-бюджетного фінансування.
27. Правове регулювання державного кредиту.
28. Державний борг.
29. Управління Державним боргом.
30. Правові засади обов'язково державного страхування.
31. Правові засади функціонування позабюджетних цільових фондів.
32. Правовий режим окремих позабюджетних цільових фондів.
33. Порядок кошторисно-бюджетного фінансування.
34. Відповідальність за порушення фінансового законодавства.
35. Правова характеристика фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

**РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ
«ФІНАНСОВЕ ПРАВО»**

Законодавчі та нормативні документи:

5. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*, 2010, № 50-51, Ст. 572. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
7. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2003, № 18-22, Ст. 144. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.84 № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР*, 1984, додаток до № 51, Ст. 1122. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
9. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001, № 25-26, Ст. 131. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
10. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
11. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112.
12. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 № 435. *Офіційний вісник України*. 2003, № 11, Ст. 461.
13. Декларация об общих принципах деятельности высших органов финансового контроля государств – участников Содружества Независимых Государств. URL: http://ac2000sa01/ac_site/Ua/652/200106081.htm.
14. Положення про Міністерство фінансів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 375 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BC>

[//zakon3.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-п](https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-п).

15. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. *Відомості Верховної Ради*, 2018, № 9, Ст.50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
16. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III *Відомості Верховної Ради України*. 2001, № 5-6, Ст. 30. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
17. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999, № 40, Ст. 365. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
18. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22.11.96 № 543/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997, № 5, Ст. 28 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/543/96-вр#Text>
19. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30.10.96 № 448/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*, 1996, № 51, Ст. 292. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр>.
20. Про Державну службу фінансового моніторингу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2015 року № 537: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2015-п#Text>
21. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р., № 755-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003, № 31-32, Ст. 263. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/755-15/paran999>
22. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. *Відомості Верховної Ради України*. 2020, № 25, ст.171. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
23. Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству фінансів на 2022 рік : Розпорядження Кабінету Міністрів

України від 7 липня 2022 р. № 571-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/571-2022-p#Text>.

24. Про затвердження Змін до Правил організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України : Постанова Національного банку України від 18.03.2019 № 49. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/j95>.
25. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-p#Text>
26. Про заставу: Закон України від 02.10.92 № 2654-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*, 2005, № 48, Ст. 480. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12>.
27. Про ратифікацію Багатосторонньої конвенції про виконання заходів, які стосуються угод про оподаткування, з метою протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування : *Закон України* від 28.02.2019 № 2692-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2692-19>.
28. Про державну аудиторську службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2016 р. № 43. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-p#Text>
29. Положення про Державну казначейську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 215. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-p>.
30. Про затвердження Правил зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці: Постанова Правління НБУ від 14.07.2006 № 267. *Офіційний вісник України*. 2006, № 32, Ст. 2330. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0935-06>.
31. Порядок перерахування міжбюджетних трансфертів: затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2010 р. № 1132. *Офіційний вісник України*, 2010, № 96, Ст. 3399. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1132-2010-п#Text>

32. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 2-3. Ст. 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>.
33. Про зміцнення фінансової дисципліни та запобігання правопорушенням у бюджетній сфері: Указ Президента України від 25.12.01 № 1251/2001. *Урядовий кур'єр*. 11.01.2002, № 6. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1251/2001#Text>
34. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.91 № 959-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 29, Ст. 377. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
35. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 27.05.97 № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.
36. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.99 № 679-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 29. Ст. 238. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
37. Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>
38. Про систему центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 15.12.99 №1572/99. *Офіційний вісник України*. 1999. № 50. С. 8 – 10. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1572/99#Text>
39. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 № 3480. *Відомості Верховної Ради України*. 2006, № 31. Ст. 268. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
40. Про бюджетну класифікацію : Наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 року № 11 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11#Text>.
41. Про вдосконалення діяльності державних органів, роботи державних службовців та підвищення ефективності використання бюджетних коштів :

Указ Президента України від 11 лютого 2000 року № 207/2000. *Офіційний вісник України*. 2000, № 1, Ст. 262. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207/2000#Text>.

42. Про вдосконалення структури розпорядників бюджетних коштів : розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 травня 2006 року № 296-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/296-2006-p#Text>
43. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>
44. Про внесення змін до деяких законів України щодо добровільної сплати єдиного внеску : Закон України від 04 квітня 2013 року № 184-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/184-18#Text>
45. Лімська декларація керівних принципів аудиту державних фінансів. URL: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/140217>
46. Про Рахункову палату : Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>
47. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 № 2939-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>
48. Порядок оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків – юридичними особами та їх відокремленими підрозділами: наказ Міністерства фінансів України від 20 серпня 2015 року № 727 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15#Text>
49. Про затвердження Змін до Порядку надіслання контролюючими органами податкових повідомлень-рішень платникам податків : наказ Міністерства фінансів України від 21.07.2017 № 658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0124-16#Text>

50. Про затвердження Змін до Порядку оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків – юридичними особами та їх відокремленими підрозділами : Наказ Міністерства фінансів України від 21.07.2017 № 657. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15#Text>
51. Про затвердження Порядку подання адміністратором недержавного пенсійного фонду інформації Державній комісії з регулювання ринків фінансових послуг України про укладення радою недержавного пенсійного фонду договорів про надання фінансових послуг недержавному пенсійному фонду", зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 16 січня 2004 року за № 57/8656, 27.11.2012 № 2421. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0057-04#Text>
52. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг України : Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. *Відомості Верховної Ради України*, 2002, № 1, Ст. 1 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>.
53. Стратегія реформування державного управління України на період до 2025 року : Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-strategiyu-reformuvannya-derzhavnogo-upravlinnya-ukrayini-do-2025-roku>
54. Міжнародні стандарти фінансової звітності (стандартів МСФЗ), включаючи міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (стандарти МСБО) та тлумачення (тлумачення КТМФЗ, тлумачення ПКТ), виданий Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, зі змінами. (переклад укр. мовою. 2018 рік). URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhнародni-standarty-finansovoi-zvitnosti--pereklad-ukrainskoiu-movoju---rik?category=bjudzhet;>
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text

Основна література:

1. Фінансове право України: навчальний посібник / [М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський]. Львів: СПОЛОМ, 2022. 394 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4479/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%82%20%D0%A4%D0%9F%D0%A3%20PDF%2005.04.2022.pdf>
2. Фінансове право України: навч. посібник (у схемах, таблицях та коментарях) / К. А. Гурковська, О. Б. Мороз, Ю. С. Назар, Л. М. Сукмановська. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 308 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Nazar_Yurii/Finansove_pravo_Ukrainy.pdf
3. Фінансове право: навч. посіб. / М.Г. Волощук, Т.О. Карабін, М.В. Менджул. Вид. 3-тє, допов. та перероб. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2017. 244с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/14778>
4. Фінансове право : конспект лекцій / укладач М. В. Плотнікова. Суми : Сумський державний університет, 2019. 253 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/75238/1/Plotnikova_Fin_pravo.pdf;jSESSIONID=B3E8CC2F01BE49D7B0E9D3B4878EEC07
5. Петровська І.І. Фінансове право: методичні вказівки для практичних занять студентів денної форми навчання. Івано-Франківськ: Юридичне відділення Івано-Франківського коледжу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. 19 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/15755/1/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%20%D0%B2%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D1%96%D0%B2%D0%BA%D0%B8%20%D0%A4%D0%9F%202023.pdf>
6. Філіпенко Т.В., Філіпенко А.С. Фінансове право у схемах : навчально-методичний посібник. ривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2018. 150 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3FMB_Pravo/finansove_pravo----.pdf

7. Фінансове право : підручник / [О. О. Дмитрик, І. Є. Криницький, О. А. Лукашев та ін.] ; за ред. М. П. Кучерявенка, О. О. Дмитрик. Харків : Право, 2019. 416 с. URL:

https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4339&download_id=1187

8. Іванський А.Й. Фінансове право: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2022. 484 с.

9. Фінансове право : підручник / за ред. Т. Є. Кагановської та М. П. Кучерявенка ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2022. 432 с.

Додаткова література:

1. Фінансове право : навчальний посібник/ За заг. ред. А. Г. Чубенка, Д.М.Павлова. К.: КНТ, 2014. 600с.

2. Фінансове право : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки та О. П. Гетманець ; Ю. М. Жорнокуй, О. В. Кашкарьова, Т. В. Колесник та інші. Х. : Екограф, 2015. 500 с. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/Фінансове-право.pdf>

3. Податкове право України : підручник / О. О. Головашевич, А. М. Котенко, Є. М. Смичок та ін. ; за ред. М. П. Кучерявенка. Харків : Право, 2018. 512 с. URL : http://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/419/3_Podatkove%20pravo_pidruchnik_vnutri.Pdf

4. Латковська, Т.А., Сідор, М.І., Койчева О.С. Фінансове право: навчальний посібник (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання). 2019. 226 с.

5. Фінансове право : конспект лекцій / укладач М. В. Плотнікова. Суми : Сумський державний університет, 2019. 253 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/75238/1/Plotnikova_Fin_pravo.pdf;jsessionid=AB81C27F4D3AD65F70F82907F609B4DF

6. Гаран О.В.Загальні методичні рекомендації до виконання контрольної роботи з навчальної дисципліни «Фінансове право» : для підготовки бакалаврів

(перший рівень вищої освіти) за спеціальністю 081 «Право» заочного відділення. Одеса : Фенікс, 2019.36 с.

<http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/33829/1/%d0%90%d0%ba%d1%82%d1%83%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d1%96%20%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%bb%d0%b5%d0%bc%d0%b8%20%d1%81%d1%83%d1%87%d0%b0%d1%81%d0%bd%d0%be%d0%b3%d0%be%20%d0%b0%d0%b4%d0%bc%d1%96%d0%bd%d1%96%d1%81%d1%82%d1%80%d0%b0%d1%82%d0%b8%d0%b2%d0%bd%d0%be%d0%b3%d0%be%20%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%86%d0%b5%d1%81%d1%83%20%281%29.pdf>

7. Фінансове право : підручник / [О. О. Дмитрик, І. Є. Криницький, О. А. Лукашев та ін.] ; за ред. М. П. Кучерявенка, О. О. Дмитрик. Харків: Право, 2019. 416 с. <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/169/1-28.pdf>

ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://rada.gov.ua/> – офіційний сайт Верховної Ради України;
2. <https://www.kmu.gov.ua/> – офіційний сайт Кабінету Міністрів України;
3. <http://ukurier.gov.ua/uk/> – щоденне видання центральних органів виконавчої влади України «Урядовий кур'єр»;
4. <http://www.golos.com.ua/> – Газета Верховної Ради України «Голос України»;
5. <https://tax.gov.ua/> – Державна податкова служба України;
6. <https://www.mof.gov.ua/uk> – Міністерство фінансів України;
7. <https://rp.gov.ua/home/> – Рахункова палата України;
8. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> – Верховний Суд.
9. <http://www.ccu.gov.ua/> – Конституційний Суд України;
10. <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home> – Європейський Суд з прав людини.

Навчальне видання

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

ЕЛЕКТРОННИЙ МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальності 081 «Право»

Електронне практичне видання

Укладач

Гаран Ольга Володимирівна

Оригінал-макет розроблено в авторській редакції.

Затвердж. авт. 28.08.2023. Шрифт Times New Roman.

Системні вимоги: операційна система сумісна з
програмним забезпеченням для читання файлів формату PDF.
Обсяг 0,9 МБ.

Кафедра адміністративного та господарського права
Економіко-правовий факультет
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058
Тел.: (048) 723 28 39, e-mail: druk@onu.edu.ua